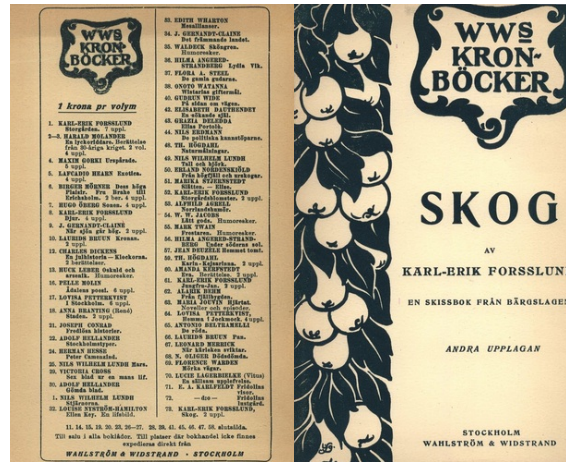

SKOG

EN SKISSBOK FRÅN BÄRGSLAGEN AV **KARL-ERIK FORSSLUND** ANDRA UPPLAGAN --------
STOCKHOLM WAHLSTRÖM & WIDSTRAND

TRYCKT HOS ISAAC MARCUS' BOKTR.-AKTIEB. STOCKHOLM 1915

Förord till den elektroniska utgåvan

Detta är Forsslunds debutverk, som först utkom 1896. Här har andra upplagan från 1915 digitaliserats direkt från originalet i juni 2013 av Bert H.

MÅRTEN FINNEMÅRTEN FINNE

Sol över dalen. En förmiddag i den härliga månaden juli — en soldag i den livsfulla, mäktiga högsommartid!

Jag vankar uppe på höjden, där vägen går bland gapande gruvhål, bland slaggvarp och malmhögar. Dalen ligger vid mina fötter, den sträcker makligt ut sig i solskenet, men den dåsar ej, där är liv i dess djup, där är dåd i dess drömmar. Nere i ån mumla vattenfallen, i hytter och värkstäder runt kring är ett spelande dån, ett brusande larm. Ur de höga skorstenarna stiger röken som i fröjd genom blå luft, vattenhjulen sjunga sin entoniga, starka sång, gruvkonsten och linorna löpa fram och åter på sluttningen, de gnissla och vissla, hu-i hu-i säga linorna, i—i svarar konsten. Lokomotiven kila hit och dit vid stationen, ila bort genom de mörka skogarna, ut i vida världen med frukterna av dalens värk, komma åter därutifrån med nya tankar, nya uppslag. Ett evigt utbyte, rastlöst, mödosamt. Ett evigt framåt! Och små som myror vimla män-niskorna därnere, mötas och skiljas, dyka upp och försvinna.

Här på höjden härskar lugnet. En död slummer, en slapp vila i solgasset? Å nej då, ett lugn som dallrar av liv, som sjuder av strävan. Runt om i slagg- och malmhögarna sitta barn, tysta, allvarliga barn, deras släggor och hammare bulta och slå, och malmbitarna springa sönder, slaggen ränsas bort, malmen blir kvar. Det glittrar i solen, kopparen som guld, blyet som silver

— kanske blänker här och där även en bit värk-ligt, äkta silver, det har en klar lödig glans. Män komma och gå, mörka, kraftiga män, med släggor, med skottkärror. Och djupt ur jorden, ur de svarta gapande hålorna, stiger stundom ett dån, som en åska det är som om stora jättebarn lekte därnere, men det är mer än så, det är små människor som låta jorden rämna, ej i lek men i sökan, ej i barnslig upptågslusta, men för livet. För framåt!

Högst uppe ligger Gammelgruvan, älst är hon bland fältets gruvor, och hennes gap är störst av alla. Nu vilar hon på lagrarna, all sin rikedom har hon redan skänkt åt människorna, hon sover i lugn. I hennes schakt och orter dånar ej mer sprängskottens åska, de ha störtat sam-man, och hennes gap är ej hotande svart, ej ett bottenlöst svalg öppnat som till att sluka, det är grunt och fyllt med grus och slagg. Hon har tjänat ut.

Nog har hon väl förtjänt vilan. Ett långt liv av strävsamt arbete har hon bakom sig. Hon har sett generationer födas och dö, släktled ha henne att tacka för ett rikt liv och en trygg ålder. Hennes år räknas i hundratal.Ty så lång tid har förflutit, sedan Mårten Finne en dag vandrade fram genom våra skogar. Mårten Finne hade ett pörte ett par mil söderut, där nu Löa-byn ligger, men hans fröjd var att sitta i sjöarna och se silverfiskar dansa i sina nät. Han hade sådana runt kring i alla sjöar och tjärnar, i Ljusnarn och Norrsjön, i Svartsjön och i Silma Lambi — det är finnarna, som kalla den så, men svänskarna säga Öde-tjärn.

Det var hans lust att vandra långa vägar genom skogarna mellan sina fiskevatten, där han kunde ligga och plaska både dar och nätter. Och ensam härre var han över alla vatten där i trakten — där fanns ej en stuga på många mil i de tiderna, och det var inte ofta han såg en mänsklig varelse i skogen. Se skogen den sträckte sig som en matta över hela bygden, mörk och tjock. Sjöarna lågo glest, och mellan dem endast skog, överallt skog, och nästan bara barrskog. Den gav näjden sin prägel, fattigt enformig, dystert mörkgrön. Mårten Finne tänkte nog ibland, när han stod på ett bärg i solnedgången och såg ut över skogen, att det skulle vara fagert med en blomstrande äng här och där i den mörka grönskan, äller att en röd stuga skulle skänka ögat glädje i allt det enfärgade. Och nog skulle det vara som sång för örat att höra yxhygg genljuda i skogarna, att höra släggor slå inne mellan bärgen.

De där tankarna dansade ofta för Mårten, när han vankade sina ensamma skogsstigar. De gjorde så ock en förmiddag i den härrliga månaden Juli, en soldag vid högsommartid, när han vandrade hemåt från sjöarna längst uppe i norra finnmarkerna. En stor knippa fisk bar han, ett par präktiga pundgäddor skimrade gröna mot luften, abborrarna glimmade som silverpansar isolskenet, men grannast lyste deras röda fenor, som purpurband mot de solförgyllda silverfjällen. Men tunga blevo de att bära i längden, fiskarna och metdonen, och varmt var det att gå, solen brände allt hetare över hjässan. Vägen tycktes längre än vanligt, och det var så han kom att sätta sig här uppe på Gruvbärgshöjden för att vila en stund på en sten.

Det kom över honom en beklämning, när han såg all den mörka skogen vid sina fötter. Längst bort summo bärgen i blå solrök, de mörknade allt mer ju närmare. Och ej ett ljud endast suset i furorna, doft, entonigt, som en hotelse, som en siande sång... Mårten Finne kände sig ensam. Varför kommer ej en människa vandrande här på stigen, en varelse som han, med tankar och längtan? På stigen som han banat och som väl aldrig trampats av annan fot. Vartill bana vägar, när man är ensam om att gå dem? Vad har jag för glädje av blåa vatten och sol över bärgen, när ingen gläder sig med mig? All näjden blev honom med ens tom, död, som ett vackert lik. Han tyckte sig vara den enda människan på jorden. Den första människan i skapelsen, den första varelsen med tankar och längtan. Och han undrade, vad komma skulle.

Då somnade han, tyngd av sol och tankar. Ögonen föllo hop, och tankarna blevo drömmar. Han stod däruppe på stenen, all näjden låg vid hans fötter, han var konung, konung över jorden — han, den första människan. Det var ett vidsträckt rike, det slutade ej vid horisontens blåa bärg, det nådde längre, ut i rymderna, det hade ej gräns. Men det låg dött under solen, det låg mörkt, tomt, tyst under himmelen. Mårten Finne sörjde. Hans rike var en öcken.

Då hörde han en sång ur dalen. En underligsång ur skogens djup... Det var ej en vind, ty sången hade melodi. Det var ej en fågel, ty melodin hade ord. Och det var ej en, som sjöng, det var en hel kör, där drillade och joddlade höga sopraner, en visa om sommar, en visa om sol, där brusade mäktiga mansröster, en hymn mot himlen, en hymn till livet. Mårten Konung lyddes — och Mårten Konung såg —

Där drog en bred väg genom dalen, där drog ett ungt följe vägen fram. Där voro däjliga jäntor, där voro smärta ynglingar. Par om par gingo de, en fiolspelman i spetsen, och deras gång var dans. Fram drogo de genom skogarna, fram mellan åker och äng. Mot bärget, där Mårten Konung drömde högst uppe på toppen.

De nalkas genom skogen, de klättra uppför branten. De bilda en ring kring stenen, som är Mårtens tron. Och en av dem talar —

— Konung, säger han, se ditt värk. Ditt rike är ej längre en öcken, dina länder blomma.

— Konung, talar han, se din jord. Dina skogar le, ty de famna blomstrande ängar, och de hägna människors boningar. Dina bärg fröjdas, ty deras guld flödar ut i solen, och deras djup leva.

— Konung, ropar han, se dina barn. Ditt folk sjunger dig en sång, ty du har givit det livet, din släkt prisar dig och dina tjänare sjunga ditt lov, ty du har låtit ett lik stå upp från de döda, ty du har blåst in en själ i den döda skogen, röda trådar av liv har du vävt in i skogens mörkgröna duk, bärgens längtan har du låtit blomma, och oss har du givit ett hem, en kula har du givit vargens vilsna ungar! Konung, ditt folk prisar dig — —

Där gick ett sorl genom skaran, ett dämpatjubel. Där drog ett moln under solen — Mårten Konung svindlade, Mårten Finne föll — —

Men han föll endast till stenens fot, han låg där i gräset, när han vaknade. Han reste sig upp, han sträckte på sig, gnuggade sömnen ur ögonen. Han var som drucken, huvudet värkte av solskenet. Han såg sig omkring, solen stod västan om dalarna, skogen låg mörk, överallt, överallt, och ej ett ljud — endast suset i furorna, dovt, entonigt. Han samlade hop sina fiskar och metdon och skulle till att ge sig på hemvägen igän.

Men innan han gick, kastade han en blick kring sig för att se, om han ingenting glömt. Då blixtrade det till för hans ögon — i stenen, samma sten som varit hans huvudkudde och hans kungatron, blänkte ett par gyllene skärvor i solen, glimmade och lyste — som guld, som guld! Han sökte skära loss dem ur gråbärget, men det höll dem fast i sin famn. Han fick i detsamma syn på en mindre sten, som låg och glindrade i gräset strax bredvid. Han vägde den i sin hand — den var tung, tung, som äkta lödigt guld. Och grann var den — den skiftade i purpurrött, i smaragdgrönt, i gyllene — mäst i gyllene, bländande glansigt. Mårten såg och såg. Färgerna flöto som vin in i hans ögon. De fingo skepnad för honom, det vimlade av syner och gestalter inom honom, det gröna blev till skogar, det röda blev till stugor, till boningar för människor, men det

gula, det blev solen, livet---- Mårten Finne

såg och såg — tills det svartnade för hans ögon. När han stoppat skatten i fickan och skulle ge sig i väg, då såg han intet mer. Det stod ett mörker för hans blick. Mårten Finne var slagen med blindhet.Mårten Finne visade fyndet för en malm-letare, den fann koppar i stenen, och snart öppnade den första gruvan sitt gap däruppe på höjden, där Mårten legat och drömt.

Nu har hans dröm gått i fullbordan. Nu le skogarna, ty de famna blomstrande ängar och hägna människors boningar, nu fröjdas bärgen, ty deras guld flödar ut i solen och deras djup leva. Det är liv i dalen. Hyttor och gruvor, liar och släggor, bönder och bärgsmän. Ett evigt strävande, rastlöst, mödosamt. Ett evigt framåt.

Stackars Mårten Finne, han fick aldrig se sitt värk. Han vandrade i mörker till döddagar.EN FRIARFÄRDEN FRIARFÄRD

Nu spänner Sven Furu sin bästa travare för kappsläden, sätter sina klangklaraste bjällror i hans bruna bringa, griper tömmarna, slår en sjungande klatsch med piskan och ger sig åstad att gilja till den, som hans hjärta kär haver och hans tankar åtrå.

Sven Furu är en man på ett par och tjugu, men han var tidigt ute och har lärt sig veta vad han vill. Så har han finnblod i ådrorna, och allt det där gör, att han allaredan är sin egenhärre; det är ingen som tänker på annat än att han är jämnårig med storgubbarna i socknen, han äter sitt eget bröd och det räcker nog åt en till, hej Prinsen, bättre kan du, trava på du, vägen är lång!

Sven Furu är vida beryktad för sina hästar, de äro hans stolthet och storgubbarnas avund. Han måste färdas mycket på vägarna, han har sina hyttor och gruvor lite här och där i socknen, och fy tusan för att ha ett kräk, som behöver piska och smackningar och piska igän och ändå inte kommer av fläcken. Det livar upp själen att komma

fort fram, då är det en fröjd att åka

Skog-

2och inte bara ett tvång. Eja, Prinsen min — du är ändå numro ett; det lär icke finnas maken i Sverge, säger folk som vet. Den kampen har gjort bragder som förtäljas vida; det är inte många som springa halvmilen på åtta minuter — Sven Furu och Prinsen gjorde det härom vintern; men bra väg och gott före var det förstås. Och visa mig en, som går tolv mil på dan och inte tar skada — Sven Furus Prins gjorde det, till Falun på morgonen och hem igän på kvällen, den resan har du nog hört talas om? Det underliga är, att ett frommare djur än Prinsen får man också leta efter; smeksam är han som en katt, det lyser i hans stora kloka ögon, när Sven Furu stryker hans mjuka, brunblanka hud, och lydig är han som en hund; vid minsta tömdrag stannar han mitt i vildaste språnget, och skulle jag vilja köra rakt ner i ett gruvhål, nog ginge du över kanten utan piska och utan tvekan, du Prinsen min, du modige, trogne!

Nu åker Sven Furu ut ur byn, nu har han stora vägen bred och jämn framför sig. Prinsen gnäggar till ett tag av fröjd att få sträcka ut. Sven Furu skulle vilja gnägga med, det är däjligt att leva, inte ensam längre, inte längta längre, du Prinsen, det är däjligt att leva! Gnistrande kallt är det väl, mörkt är det väl än över vägen, solen har inte gått upp, livet sover än — men Sven Furu sitter varm i sin tjocka vargskinnspäls och tänker varma tankar, en skälvande ljusning glider över skogarna och stjärnorna däruppe bli allt blekare och vitare, snart kommer solen!

Yägen går på sluttningen, dalen nedanom till vänster, skogen ovan till höger, vägen går mot norr. Fäm mil att åka, noga räknat fäm och en halv; se in i Hörks hytta i förbifarten, då kan Prinsen få vila en stund. Så äro vi framme iskymningen, det bör gå som en dans, eller vad säger du, Prinsen? Som en dans! gnäggar Prinsen till svar. Så bär det in i djupa skogen.

Det är svart här mellan snåren, det är tyst i snön och mörkret. Vägen skär in i drivorna, gör skarpa krök mellan stammar och moras och förrädiska gupp över insnöade tuvor och stenar. Släden slänger och vickar, men Prinsen ilar i jämn trav, det bär ej uppför ännu, tids nog då att sakta farten. •:Bjällrorna gnola entonigt och dämpat; det är väl med dem som med människorna, det vill ej gå att sjunga högt i djupa skogen, man sänker rösten, man bävar för ekot av sin egen stämma . . . Sven Furu sitter tyst och drömmer. Varför känns det så underligt i djupa skogen? tänker han. Varför bävar en stark man där som ett litet barn? — Varför rädes jag min egen röst och känner som onda aningar, som om något hotade? — Är det för att allt här sover och är dött och för att jag älskar livet? Se jag trår till lyckan och vet, att den väntar mig; det ha solskenet i dalen och blånaden över bärgen sagt mig, men här är det ingen som säger mig det, ingen som känner med mig och som jag kan tala med om lyckan, här är mörkt och tyst, skogen har varken tro äller hopp nu om natten. —

Sven Furu sitter och drömmer. Då stiger vägen uppåt, brant och vild; Prinsen går i sakta skritt, granarna tränga sig tätt in på släden för att stänga vägen, och stenarna lägga sig under medama för att stjälpa den. Sven Furu känner sig hoptryckt och beklämd, och det står för honom, att han ej mött en enda levande varelse ännu. I samma ögonblick tömar släden på en sten vid vägkanten och är nära att välta; Prinsen har gått åt sidan, och då Sven Furu ser efterstår där en käring med ena foten i snön och den andra på vägen.

Han hajar till och ämnar slänga ett ont ord åt käringen, men han behärskar sig och åker förbi henne med ett glatt »god morgon».

Han känner en vass blick i sin rygg och stannar, då gumman börjar tala efter honom.

— God morgon, tack vackert, muttrar hon. Lagom god, tycker jag, men det känns förstås inte i härrskapspälsen, hur det svider i fattigt folks skinn. Och till knäna får stackarn stå i snön, för att fint folk ska få rum på vägen . . .

Sven Furu känner sig road och vänligt stämd: Ni ska väl förlåta mig, mor, säger han, jag såg er ju inte, jag vet inte ens var ni kom ifrån. Men om ni ska åt samma håll som jag, så finns det en plats där — han visar på den lilla hundsfotten bakpå släden.

Men käringen är misstänksam: Å, hör man på bara, hånar hon — nu ska jag säga han är len och gemen. Ja,

egenteligen skulle jag väl ner till bygden (— Satan, jag mötte henne således! tänker Sven Furu —), men det här väglaget är just inte för gammalt folk. Men det säger jag, att åker han ikull så tar fulingen honom ... Hon närmar sig stapplande och skröplig och sätter sig till rätta så gott hon kan på den lilla plätten bakom honom. Så ja, nu åker vi, säger hon. Sven Furu skrattar för sig själv och sätter i gång.

Det bär alltjämt uppför, det ljusnar småningom däruppe över topparna, men härnere bland stammarna är det mörkt och tyst. Sven Furu hör gumman mumla och prata, han känner en underlig misstämning, nästan ängslan, det är som hade han all skogens skräck efter sig, tätt bakom ryggen, förkroppsligad i den där lilla gråa, förtorkade varelsen. Så här språkar hon, medan detaga sig uppför i sakta lunk — Sven Furu lyssnar i tankar; än tar bjällerklangen bort ett ord, än hör lian hennes prat utan att förstå, som ett tomt ljud, som en bäcks entoniga porlande i tystnaden.

— Hm, fin häst han har, säger hon, fin sele, med

band och rosetter och allting--Vackra bjällror

han har, låter som han skulle fara till bröllop--

det är fredag i dag, har han tänkt på det — —

inte bra att ge sig ut på långfärd då--Springer

vackert, den hästen — — men vad har han i vänstra framfoten — — tycker han haltar--

Sven Furu rycker till och håller in tömmarna, men kan ingenting se. Och gumman pladdrar på.

— Hm, vacker päls han har--skulle

kunna få rum två i den — — men vad är det med högra selpinnen — sitter lös tycker jag, inte gott tecken — kan falla ur — —

Sven Furu rycker åter till, böjer sig fram, men kan ingenting se. Han lagar till ett ont ord igän, men tiger, leder så samtalet på andra ting och frågar, om hon skulle ner till byn eller vart?

— Skulle väl det, svarar käringen. Skulle ner till prästen — — håhå jaja, det livet! Trodde prästen skulle kunna hjälpa — — jo pytt kan

han--sånt hjälper nog ingen doktor en gång.

Nog kan en driva djävlarna ur svinahjordar, men ur en gammal karlslok — — Kände jag inte när flickslinkan kom till oss, att det skulle bli en olycka — — och nog fick jag rätt, har hon inte dragit gubben min på syndens vägar — — torr som ett skinn är han och grå som en stubbe, men

till henne ska han om nätterna--jag hör nog

hur han tassar och smyger, jag — jag hör dem nog på loftet — men bäst att låtsas sova, tjänar ju ingenting till att väsnas — — det är väl livet,

det där--Han har en sten där till vänster,

en riktigt lömsk en — ja si där, det var intelångt ifrån stjälpa, det — — Det är väl livet, det där, när en ska leva två — — det är väl så för det mästa, tänker jag, fast en inte vet om'et — — Det var en otäcldng att halta, det här går aldrig väl — — att han for ut idag, på fredan, han får allt akta sig — och stenar och rackartyg är det överallt — —

Gumman har ej fått sista ordet ur munnen, förr än släden glider på tre kvart — han står och väger ett ögonblick, så stjälper han, gumman och Sven Furu i drivan, och släden över dem. Men Prinsen stannar, och Sven Furu är strax på benen igän. Han hjälper upp gumman, hon kvider och jämrar sig, men Sven Furu ser nog, att det ej är någon fara med henne. Han går åstad och ser till seldonen, och då han åter vänder sig om, är käringen försvunnen — han upptäcker henne på en sidoväg inåt skogen, hon går sin väg utan hälsning äller tack, och snart ser han

skogen uppsluka henne.

Han känner det som en lättnad att bli kvitt henne, men hennes prat har gräft sig in i hans hjärna. Högra selpinnen — min själ sitter den inte löst; han sätter fast den som den skall sitta. Stilla, Prinsen — få se på foten, pojken min! Hon hade ögon, den käringen — en stor vass isbit sitter inklämd i skon. Så klappar han Prinsen, griper tömmarna och åker vidare.

Nu har ljusningen trängt ned i snåren, nu ligger skogen vit och vaknande, och himlen skiftar i ljust grönt, klart och kallt. Men Sven Furu sitter och drömmer. Han känner en tyngd över bröstet och har oro i blodet. Det är väl livet det där, när en ska leva två — — Han tycker sig se något grått skymta bland snåren, och bjällrorna gnola entonigt som en gammal gummröst

— — Det är väl så för det mästa — det hjälper ingen doktor en gång — — Han åker förbi enstuga, den sover där i snön, där måste bo lyckliga människor, där är ett sådant lugn ... Då springer en katt över vägen; en stor svart en, med ögon som gnistra ilsket och vilt, onda ögon . . . Sven Furu känner hjärtat stanna — fredag

idag, fredag idag, det går aldrig väl--Katten

kilar upp i en björk, Sven Furu känner åter en vass blick i ryggen — då blir han vred, eja Prinsen min, vi ha försinkat oss med käringprat och skrock och fånigheter, vad är det med oss idag, ä vi kollriga bägge två, en sjungande klatsch med piskan och så i väg, över stenar och drivor så det viner, hej la!

Och så åker Sven Furu ut ur skogen och då står det skimrande rött för hans ögon — han ser åt öster, men där syns endast en smal strimma guld mellan molnen, han ser åt väster, och där står en hel röd skog på sluttningen! Gran vid gran, alla höljda med snö, men det är som om granarna glödde och som om snön flammade; och allt efter som solen stiger bakom molnen, glider rodnaden ned mot dalen nu brinner hela bärget, nu skiftar hela dalen i finaste rosenderött, det är livets färg, du Prinsen, strunt i spådomar och aningar, nu går solen upp!

Sven Furu åker över bärgen. Där står vid rymd kring honom, höga bärg och djupa dalar, hur bjällrorna sjunga i den tysta klara fjälluften, hur det gnistrar och spelar i snön över bärg-ängarna! Några skator sitta på en gärdesgård; de skratta och pladdra, vad är det för en tok som är ute och åker, si hur nöjd han ser ut, token, linda in sig i päls och skinnstövlar, och sitta och vara glad åt låten från några ihåliga metallkulor, kors en sådan toker! Det retar bjällrorna, de joddla ännu ljudligare, klinka ännu gällare — slammertackor och skvallerbyttor, ni vill nogvara med, men ni slipper, ni slipper, ni vill nog sjunga som vi, men pytt om ni kan, ni knarriga nuckor, ni kinkiga, linkande slinkor, klingeriklang!

Och skatorna bli efter och färden går. Å du Prinsen, det är vackert här i höjden, man ser så långt och vitt; ser du ett blått band där längst bort, det är Värmeland — den där blå skyn rakt i norr, det är ingen sky, det är Norrviksbärgen du, och vid foten av dem ligger Norrviks gård, du, och vet du vem som bor där, du raska pojken min, det vet du väl!

Så går dagen, så lutar solen mot nedgång och det börjar skymma. Sven Furu har fördröjt sig på vägen, han är ej framme än, har en god bit kvar. När han når fram till Finngruvorna ligger skogen allaredan mörk kring honom. Med mörkret komma tankarna åter, med tankarna kommer oron; han hör ett doft mummel i skogens tystnad och vänder sig om gång på gång, det är som om någon sutte bakom honom på hundsfotten . . . Vägen slingrar sig smal och ojämn mellan gruvhålen, de gapa tätt vid kanten hotande svarta; när han väjer för ett, är han nära ett annat. Nu har han klarat dem alla utom ett; han väntar det varje ögonblick, lurande bakom buskarna vid vägkanten. Där är det — vägen är sned, släden glider, ej a Prinsen, raska på — nu vickar släden, a, den välter och intet stängsel, endast en stupande vägg, ett svart bråddjup, så, nu är det slut ... Då rycker Prinsen till och kastar sig in i snåren på andra sidan — tack för det taget, det var ett karlatag, du präktige, det skall jag minnas!

När de så se skogen öppna sig och glida ut på Norrsjöns blanka is, står mörkret tätt och ogenomträngligt över landen. Nå, nu har vi bara sjön kvar; där på andra sidan ligger Norrvik, men sjönär bred, nog tar det alltid en halvtimme. Så, nu sträcka vi ut — här är före som duger! det dånar i isen, det gnistrar om medarna. Nu visar Prinsen, vem han är; med nosen ned, med flygande man, bjällrorna hinna knappt med i takten, det sjunger för

öronen av farten. Stundom flyger en holme förbi, som ett svart vidunder i mörkret.

Och halvtimmen går, och Sven Furu undrar att de ej nå land. Han skärper syn och hörsel, intet ljud över den vida isslätten, intet fast föremål som kommer mörkret att skifta. Bäst att låta det gå ändå, man misstar sig lätt på avstånden i mörkret. Än en halvtimme går utan landkänning, då börjar Sven Furu undra på allvar. Han saktar farten och lyss — tyst, där höres något, ett avlägset brus rakt fram — ja se där, flera ljuslågor långt bort, små som stjärnor. Och bruset stiger, stjärnorna vimla allt fler — då stannar Sven Furu, han begriper ingenting, det här måste vara Sörvik, bruset kommer från Åmyn-net, och vi som skulle till Norrvik, rakt åt motsatt håll, förklara det här, du Prinsen!

Men här är ingen tid att undra, Sven Furu vänder och kör tillbaka igän. Sven Furu kör och kör, men aldrig når han land. Nu brusar det utan uppehåll för hans öron; än är det som forsande vatten, än som susande skogar, men det tystnar alltid då det är som närmast; ett par gånger kör han upp bland snår och moras, men det är ingen väg, där är endast branta bärgväggar. Och mörkret, å det mörkret, om det bara vore svart och stilla, men det blir till färger för hans ögon; till röda ringar och flammande solar, och de krympa hop till lågor, som likna ljus i stugufönster, men då han närmar sig, slockna de alldeles, och det är mörkare än förut. Ibland är det också som kattögon, ilskna och vilda, de gnistra runt släden;och stundom är det som gråa skepnader, det svänger som kjolar, han känner luftdraget av dem, det sveper tätt förbi hans ansikte, nu är det bakom honom, det står där bakpå medarna, å den satans käringen, han känner något som famlar kring strupen, han hukar sig ned, han vänder sig om och svänger till ett kraftigt knytnävsslag --

Han träffar förstås bara tomma luften, därför faller han framstupa över hundsfotten, och innan han hunnit resa sig igän har Prinsen stannat. Sven Furu sitter där utmattad och stirrar, han känner något i bröstet som lian aldrig förr känt, det är en snyftning, han märker att han tappat mössan men orkar inte tänka på det, han känner sig som ett barn. Han går fram till Prinsen, lägger sin kind intill hans hals, å du pojken min, ska vi bli här, stanna här för alltid, så nära, så nära, kan sådant få hända, just nu, just i dag — de vänta ju på oss därborta, hon väntar på oss, hon tror att vi kommer, ånej, det är inte möjligt--

Då skär ett dån genom mörkret — det närmar sig, som en mullrande åska, det dundrar och brakar, är det isen som brister, nå så gott först som sist; det hörs djupt nere först, men det stiger, det närmar sig, smattrar som kanonskott, dånar som en stålblåsning, nu är det här, stilla, pojken, inte rädd nu, det är snart över, det är lugnt därnere, och han lägger sin arm kring Prinsens hals, och han väntar, tyst, utan en tanke — —

Men då han åter öppnar ögonen, är han som yrvaken, bullret har gått förbi, tätt bakom släden, det dör bort och tystnar småningom. Då rätar Sven Furu på kroppen och smyger sig försiktigt förbi släden — och se, där bakom har en råk slagit upp, vattnet porlar och bubblar där, han hör det åt båda sidor, men släden står säkert,Prinsen är oskadd och Sven Furu är räddad! Då känner han som en varm ström genom lemmarna, som en mun frisk luft efter kvalm, se, de vågade sig inte på mig, de där i mörkret, vad är det med oss du Prinsen, äro vi inte starka och unga, inte bli vi kvar här! Han kastar sig i släden och griper åter tömmarna, sträck ut nu, sträck ut nu, här går vägen, tro det bara så är den här! Han skrattar högt och vill sjunga, men med ens tystnar han och lyss, han hör ett underligt ljud rakt fram, ett pipande och gnisslande, det gnäller och jämrar sig, men för Sven Furu är det som musik, det är ju gruvkonsten vid Norrvik, det finns intet tvivel om det! Nu hör också Prinsen — nu vädrar han land, en kort gnäggning och så iväg, i svindlande karriär! Nu ligger det jubel i bjäller-låten, det gnistrar av fröjd kring Prinsens hovar, och det ligger klang som av seger i deras dånande slag mot isen.

Och nu åker Sven Furu med flygande hår och med klingande spel in på Norrviks gård, och nu står där en på stora trappan och bjuder honom ett viskande varmt välkommen, å du Prinsen, du Prinsen, det är ändå däjligt att leva!MÅLAR-ANDERSMÅLAR-ANDERS

Det var en underlig figur, den Målar-Anders.

I vardagslag skulle man nog aldrig ha fäst sig vid honom, en liten obetydlig företeelse, som folk är mäst — kanske med något irrande i sitt väsen, något ovisst i leendet, som om han hade något att dölja, en hemlighet som

på samma gång tyngde och gjorde honom lycklig. Men det såg inte folk, de sågo endast leendet, och för dem var han en lustigkurre, en munter vagabond, en lättsint vandrande gesäll.

Men du skulle ha sett honom ibland, när himlen var blåare än vanligt en sommardag äller när solen stod blodröd i väster en majkväll. Sett hans ögon, när de drucko en saftigare färg än den vardagsgrå, när de gledo över några så där

underligt vackra former--De voro små, de

ögonen, de plirade mot en, när han log. Men då, hur de öppnades, på vid gavel, och hur de lyste! Och läpparna hans, de voro tunna och vita, och det där leendet blev i längden lite stelt och dött — men se, när ögonen vidgades så där som jag talat om, då kom där färg i läpparna med, de blevo röda, svällde som druvor och stodohalvöppna, som för att dricka, äller som för att ropa--

Då skrattade folk åt honom och tycke han såg tokig ut. Och då kom Målar-Anders till sig själv igän, han såg generad ut, men han slog bort alltsammans med ett skämt och log sitt vanliga leende igän.

Det var nog en bit vandrande gesäll i honom, han hade ingen fast boning, vandrade kring och målade i stugorna och bodde än här, än där. Folk tyckte om honom, han hade sol med sig. Och så grannt som han målade, det fanns inte maken till. Han kunde stå och stryka en hel vägg tyst och allvarsam

— han hade sådana stunder också — pänsel upp och pänsel ned, i jämn takt, i samma färg — men när det var gjort, när hela väggen stod där fin och jämnstruken, då for hin i honom, då vidgades ögonen så där underligt, han doppade pänseln i sin rödaste färgburk och klatschade dit en brokig galenskap mitt på väggen. Än var det en galande tupp med bjärta fjädrar och blodröd kam, än var det ett. ellande rött jätteblomster i ett moln av guld. Äller en dansande ängel i purpurkjolar, en ängel med yppiga former och silvervingar. Mitt på väggen, mitt på en blank dörrspegel eller på ett gammalt skåp från golv till tak.

De finnas än, de där fantasiornamenten, de skina här och där i traktens bondstugor och bärgsmansgårdar, det finns till och med spår av dem i en och annan härrgård i socknen. Där inte era fasansfulla papptapeter dragit sin vederstyggliga hinna över dem!

Men vill du höra hans liv?

Han hade vandrat många år i socknen, Målar-Anders, från gård till gård, med sina pänslar och färgpytsar. Han hade nog skrapat ihop en styverpå sina kludderier, än var han väl inte lastgammal, men hans ben hade mycket vandrat, och han började smått längta till en egen stuga och en egen bädd.

Så var det en kväll om vintern, han vankade genom skogen över Älvhöjden, skulle neder till Ljusnarn, sjön på andra sidan, där Mats Verre, stenhuggaren,, byggt sig en stuga på stranden. Den stugan skulle Anders måla både ut- och invändigt.

Stigen klättrade rakt över bärget, mitt genom djupa skogen. Det var en mörk väg nu om kvällen, och en svår väg genom drivorna. Mats Verre hade banat den själv, den hade intet annat mål än hans koja, och det var väl aldrig någon annan än han, som gått den.

Målar-Anders hade aldrig förr satt sin fot i de skogarna, det var en öde vildmark, stenhug-garns koja var den enda där, den första på vida vägar. Målar-Anders mumlade något hädiskt för sig själv om mörker och vildskog, där han pulsade upp för branten. Furorna stodo svarta tätt kring honom, mörkret som ogenomträngliga väggar mellan dem. Skulle ha lust att måla dit solar mitt på de där väggarna, tänkte Målar-Anders; det kunde behövas. Stigen slingrade och kröp mellan drivorna — ibland kröp han också under dem, försvann som om han lekt kurra-gömma och kom fram igän efter långt sökande. Målar-Anders knogade och svettades, det var inte gott att i de där morasen hålla styr på sina egna ben, än mindre på kälken med målarattiraljerna, som han sköt framför sig.

Men uppåt gick det, så började skogen glesna, och rätt som det var stod Målar-Anders på högsta klinten, och där kom han att stanna — hur länge visste han inte, men nog var det timmar.

Skog. 3Det var en tavla som naglade fast honom däruppe i snön. Han stod på knä på kälken och såg.

Han såg dalen framför sig, den sträckte ut sig långt söderut från bärget, där han stod. Dalen med hyttor och gruvfält, med by och gårdar. Längst nere i södra mynningen låg en tjock dimma som ett täcke över den insomnade byn; det var kopparröken från hyttornas rostugnar, den väl tade väldiga brunblå böljor i månskenet, den svällde som ett sidenbolster, fyllt med äjder-dun. Stundom blinkade ett ljus fram genom vecken

— kanske sov en jättemö under det där mjuka täcket, kanske var det en juvelring på hennes finger äller ett guldsmycke på hennes barm som blänkte fram.

På dalgångens sidor reste sig bärgen blåsvarta av skog, högre och djärvare än vid dagsljus. Här och där lyste gulröda stjärnor mot den mörka grunden. Kanske var det talgljus i stugufönstren — kanske elden i bärgens inre, som strömmade ut genom hål och springor i stenväggen. Bärgen voro för övrigt svarta, och de satte mot himlens blå en naggad, skarp kontur.

Ja, himlens blå — Härre Gud, en sådan färg! Så det skiftade, så det skiftade. Djupblått, varmt sammetsmjukt djupblått kring senit, allt ljusare, allt lättare ju närmare horisonten, alla nyanser från det mörka marinblå till mjölkens tunna vitblå -- nej, som ett siden var det, som tält av siden, och reflexer av sidenet dallrade i jordens snöfält, det djupblå mörknade till svart i bärgens skogar, och mellan dem glänste dalens ängar som ljusa skyar. Och jordens ljus, alla stugornas talgljus och gårdarnas lampor, de voro reflexer av himmelens ljus, av stjärnorna, demyllrande millionerna, de sprakande röda, de milda blå, de gnistrande gyllne —

Målar-Anders stirrade mot rymden — så stora hade aldrig hans ögon varit. Hans läppar logo ej, men de darrade, som i hänryckning, och de voro halvöppna, som för att dricka, äller som

för att sjunga--Han stirrade mot rymden,

med huvudet tillbakaböjt — Ur skogen bakom honom flammade ett norrsken, det var blekt genom avståndet, det sköt vita, lallande tungor upp mot senit. Vintergatan drog sin frostiga väg över rymden, och några vita strömoln vandrade fram på den i drömmande gång. De liknade skepnader, liknade unga gestalter i sida mantlar, vilka från norrskenets marmorvita förgård drogo vintergatan fram, varthän, varthän? Till någon gyllene sal, till någon purpurö i havet — äller varthän?

Då slog en mäktig brandröd flamma upp bakom en bärgklint sunnan om dalen, långt bortom den sovande byn — det var bessemer-blåsning i Bångbro järnvärk. Ett väldigt bål, en eldstod mot himlen, en mur av blodrött guld

— den restes på en sekund, den blev en byggnad, blev en gyllene sal — den vaggade, den vacklade och föll, och spillrorna virvlade i natten, ett vimmel av gnistor, en eldkvast av blixtrande stjärnor i vild dans, och vinden kastade boll med dem, bålet slocknade, eldslottet sjönk samman i ruiner. Men se, ur ruinerna stego sakta några moln, några mörka skyar, de liknade gestalter i svarta kåpor, och de tågade upp mot höjden, vandrade vintergatan fram i drömmande gång, tills de mötte de vitmantlade, tills de smälte samman med jungfrurna från norrskensslottet, samman under den djupblå, oändliga rymden — — —

När Målar-Anders sköt sin kälke utför igän,ned mot stenhuggarns stuga, hade han fattat ett beslut: där på klinten, på Älvhöjdens högsta höjd, skulle hans stuga stånda.

Och vill du nu höra hans slut?

Han köpte sig en jordlapp där ovan skogen, och där restes hans koja. Det var en underlig boning. Den hade två våningar, men endast ett rum i varje. Den undre kammaren var för kroppen, där sov han, där lagade han sitt dagliga bröd. Det var ingenting märkvärdigt med den

— utom väggarna, förstås, som voro målade från golv till tak, målade med sällsamma djur och med jätteblomster och dansande jungfrur i alla färger och former. Men se övervåningen — det var den som var konstig. Den hade inga väggar alls, tyckte man först, när man steg ditupp på den branta stegen — jo, den hade nog, men de voro av glas. Så var ock taket — det var ett fullständigt glasskåp, och vart man vände sig, runt kring och över huvudet

hade man fria luften, blåa rymden. Du kan tro, det var en utsikt däruppe — en rundmålning, ett jättepanorama med himmel och skog och bärg.

Här satt Anders och målade. Han satt här i åratal, ty han blev en gammal man, levde här ständigt för sig själv — och målade endast för sig själv. När han ibland kom ner åt bygden, var han sig nog lik, tyckte de, men att få honom att smälla dit en av sina gamla tuppar och änglar på en vägg, det var stört omöjligt. Folk visste nog att han målade än, men vad han målade, det låg i det förborgades rike. Han släppte ej en människa upp i glasskåpet, och när han dog, lämnade han intet efter sig — hur det kom sig, skall jag nu berätta, om du vill veta det.Det var om hösten, om senhösten innan snön kommit. Det var grått och tungt i skogarna, och det hade varit så i månader, grått, tungt. Som om molnen växt fast på himmelen, växt fast framför solen — det var väl sju veckor, sedan en glimt av henne lekte mellan skyarna. Och lika tjocka, lika dystra och mörka voro de, det skulle väl dröja sju veckor än, innan solen kom. Grått, tungt.

Då kom en dag ett ilbud ner till byn norr ifrån socknen, att skogen brann. Det stod som en eldvägg ända från Stora Bråten till Kristtjärns-bärget, och Alvhöjdsskogen, som låg mitt emellan, den stod i ljusan låga. Det var väl inte så farligt, tyckte byamännen. Det släcker sig nog självt, så mycket som det rägnat den hösten. Vatten kan väl inte brinna häller! Budbäraren vände åter mot norr, och när han kom hem, var det nära slut, de sista gnistorna fräste i den våta ljungen. Men skogen stod brun fläcktals, värst var det på Älvhöjden — och Målar-Anders' stuga, den var en enda rykande askhög. Där ibland de kolade stockarna hittades Målar-Anders själv. Men det var inte mycket kvar av honom, nästan bara ben.

Folk säger, att det var Målar-Anders som tände på skogen. Varför, det visste man inte så noga, men han hade ju alltid varit besynnerlig och mäst på gamla dar. Det var väl dystert däruppe i ensamheten, och så den där långa, mörka hösten ... Han hade väl levt nog, stackarn, han var väl trött...

Det var en artist som kom till byn strax efteråt och fick höra talas om Målar-Anders. Den sa, att gubben nog inte ämnat sig till att stryka med själv, — han hade väl längtat efterfärg i allt mörkret, efter rött i allt grådiset, och därför ville han se skogen brinna.

Tro det, den som vill, men säkert är, att Målar-Ånders går igän däruppe i Älvhöjdsskogen än i dag. Det var en som såg honom en natt för lite sen, just där stugan hans en gång legat. Han stod och stirrade i luften, det var kolsvart natt, men ögonen hans voro vidöppna och lyste röda som glödande kol — kanske var det mordbranden, som bränt in sitt sken i dem och förtärde hans inre till evigt straff.. . Fast artisttoken sa, att det var ett återsken av all färg de ögonen druckit här på den mörka jorden.EN POSITIV-VISAEN POSITIV-VISA

En kvinna älskade en man.

Hon var en brukspatrons dotter. Vem han var visste hon ej själv; hon hade sett honom en natt i drömmen, hon hade smekt hans svarta hår, hade känt hans breda bröst mot sin barm, hans seniga arm kring sin midja. Den morgonen vaknade hon i gråt; hon hade ju aldrig sett honom, och likväl var det som om hon samma natt tagit farväl av honom för alltid.

Hon drömde om den drömmen, i sömn och i vaka, och hon grät mycket. Dock var hon lycklig; hennes hemlighet blev henne en tyst kammare, där hon stängde in sig ensam och satt och lyddes till vardagslivet i en ständig hälgfrid. Det kom éj henne vid, allt detta liv, det gick förbi henne, vågade ej tränga in i hennes hälgedom; hon log mot alla dessa människor, som kretsade kring henne, men hon kände dem ej; hon gick i en tyst skog, och människorna voro träd och buskar kring henne, de bugade sig och viskade, och hon talade till dem, och hon tyckte själv att hemligheten, hennes innersta, lyste fram genom varje hennesord, men de sågo den ej och de kunde ej förstå henne, ty de voro blott buskar och träd.

En aktad man i samhället hade länge giljat till henne, och släkt och vänner hade givit sitt samtycke. Hon log mot honom som mot de andra; släkt och vänner tydde detta som ett lyckligt förebud för den aktade. Men så var det ej; hon log därför att hon satt och väntade på honom, den andre; hon satt och drömde om engullkrona över ett svart hår, hon svepte en purpurmantel kring ett ungt, brett bröst och spände en sköld på en senfull arm. Hon gömde sig

bakom skölden och satt i ett tyst löje och väntade på sin sagoprins.

Då vandrade hon en dag, som hon ofta plägade, genom hyttorna och smedjorna, där brukspatronens rikedomar smältes och formades. Det var i vårbrytningen, det blåste kallt genom väggarnas springor. Hon stannade och log mot det röda järnet, som rann ned i sanden ur smältugnarna och spred en ångande värme kring sig. Hon stannade och log mot hyttkarlarna, som gjorde sitt värk tyst och allvarligt, svarta och svettiga. Hon nickade åt var och en, hon frågade efter mor och barnen, och var hon gick fram, spred sig sol över de mörka dragen och värme i de slöa blickarna. En lyckans fé, som gled genom de dunkla mödans rum.

Så stod hon i dörren till hammarsmedjan, hon blev där ett ögonblick, hon bävade och ryste

— där slog ett dån emot henne, dövande våldsamt, en åska, en larmande fors i en avgrund. Hon svindlade, men avgrunden drog henne till sig, och hon följde, hon steg in i smedjan. Smederna sågo upp, då hon gick förbi, hon hälsade på dem och nämde dem vid namn, hon kände dem alla. Men hon log ej längre, hon darrade utanatt veta varför, de väldiga hamrama arbetade utan vila kring henne, de höjde sig sakta, hotfullt, de föllo med ett dunder, med ett obevekligt krossande slag, om ett liv låge där på städet, dö skulle det, förintas... Smederna stodo där lugna och starka och vände mekaniskt de glödande stängerna under hammarslagen. Hon nickade tankspritt åt dem, hon gick som i sömn —

Då stannade hon med ens. Hon stod fast-naglad, hon kände alla leder domna, kände blodet förfrysa. Det susade och sjöng i hjärnan, det svartnade för ögonen. Dånet kring henne kom närmare, det slingrade järnhårda armar kring henne, och forsen larmade allt starkare, hon stod på randen av avgrunden och skulle nästa sekund glida ned i den och skulle drunkna i den och kastas under hamrarna och krossas under dem, förintas... Ty två steg framför henne stod han, som hon sett i drömmen, stod sagoprinsen med det svarta håret, men hans hjässa bar ingen gull-krona och hans unga breda bröst syntes bart under en trasig, sotig skjorta och hans seniga hand svängde en slägga, så att gnistorna flögo kring henne, kring henne — —

Hon sov ej den natten. Hon låg vaken och tänkte och tänkte. Hon låg i yrsel och såg underliga skepnader smyga kring sängen i mörkret. En av dem vände åter gång på gång; han var som en jättestor hammare, men han hade mänskliga drag, grymma, obevekliga drag, hon tyckte sig ha sett dem förr, men var, när — — jo, hon mindes, det var en kringvandrande gesäll, han hade varit inne i köket en gång och en tid därefter hade han blivit häktad för dråp, hon mindes hur han skrämt henne, ett djuriskt ansikte, en brottslings ansikte, grymt, själlöst... Men varför såg hon honom nu, varför fick hammarenhans drag... Den fasansfulla hammaren — den kom närmare, den höjde sig över hennes huvud

— nu faller den — nu — och krossar — krossar dem båda — honom också — honom också —

Hon gav till ett skri — hon vaknade och badade i kallsvett. Hon tände ljus och låg och stirrade i taket och tänkte och tänkte. Hammaren, hammaren, den var väl livet, det var väl livet hon mött idag. Är det då sannt, att livet alltid krossar, att man måste förintas, måste... Hon föll i gråt, och hon grät sig i sömn. —

Och det blev morgon och det blev kväll, dagarna gingo och vår blev sommar. Hon log ej mer. Hon satt ej mer i sin tysta kammare och drömde drömmar om sagoprinsen. Hon hade slitits ut ur sin hälgedom, hon gick i en skog, men där var ej hälgfrid och kvällsro, där brusade i moll genom furorna, hon kände det som om stormen slet i hennes hår och gjorde det tungt att andas. Hon kvävde en snyftning, då fadern strök hennes kind för att få den röd igän; och varje morgon var hennes huvudkudde våt av gråt.

Smederna undrade, varför de aldrig mer fingo se en skymt av henne. Var hon sjuk — eller kanske skulle det bli bröllop snart, kanske var det brått med utstyrseln... Men så en kväll kom hon vandrande igän, hon gled fram genom hyttorna ljus och blid som förr, men hon var blek som en död och hade ett nästan hårt allvar i blicken. Hon nickade tyst åt männen och gick rakt mot hammarsmedjan. Då dånet åter famnade henne, var hon ett ögonblick nära att falla, men hon reste sig liksom trotsigt och gick fram till honom, prinsen, där han stod och svängde sin slägga över den glödgade järnstången.

Där stodo ett par andra smeder i närheten, hon hälsade och framkastade ett par likgiltigaord om hans arbete. Han

svarade, hans röst hade klang av malm och gick som ekot av en gammal sång genom hennes tankar. Så blevo de ensamma

— möt mig vid Myrbo grind i kväll, jag har något att säga dig! viskade hon brådskande, liksom rädd för sina egna ord. Han stirrade förundrad på henne, men då hon besvarade hans blick utan att blinka, gnistrade det till i hans ögon. Hon nickade och gick bort; smederna sågo efter henne, hon visste ej av dem, hälsade ej på dem, och de tego och undrade. —

Och det blev kväll och det blev morgon, dagarna gingo och sommar blev höst. På en sten vid Myrbo grind satt brukspatronens dotter och väntade om kvällarna; hon smög sig ut ur sin kammare som en rymmande fånge, hon smög sig in igän som en tjuv. De långa heta dagarna tärde henne med längtan efter kvällens svala ro i skogen; de ljusa nätterna höllo sömnen från hennes trötta sinnen med grubbel och grubbel utan ända och utan mål. Tankarna virvlade och slingrade, de blevo till maskor, till ett nät som spann sig kring hennes hjärna, ett nät av fina trådar som skuro in i den, så att det värkte och pinade — de blevo till en labyrint, i vilken hon gick vilse och alltjämt endast såg allt svartare irrgångar framför sig. A, hon visste att skulle hon en gång hitta fram till målet, så skulle det vara ett intet, ett gapande hål, och dock måste hon fram, fram, trevande, jagad. Hon fruktade för sina tankar. Och hon grät sig till ett beslut att nu skulle det vara slut, nu skulle hon vända om, vem var han att han höll henne fjättrad utan att vilja det, att han tagit hennes håg och hennes själ utan strid, utan ord, vem var han, en okänd smed, en arbetare, en slav — —Föll sömnen så över hennes utpinade tankar, var hon åter hos honom, smekte hans svarta hår, kände hans starka arm kring sin midja, stirrade in i hans mörka, gnistrande ögon... Och med nästa dags sol var grubblet bortblåst, hon längtade åter mot kvällen, längtade! — —

Tills en dag om hösten smeden försvann och brukspatronens dotter med lagens band förenades med en aktad man i samhället.

Jag hade hört den där historien en gång för längesedan, men jag visste varken några namn äller var och när den spelat. Så föll den mig ur minnet.

Då sutto vi en eftermiddag för litet sedan därute på verandan och dåsade vid kaffet; hela familjen var samlad och alla sommargästerna, jag och de andra. Mitt i kretsen satt gamla Farmor och njöt av värmen, insvept i sin tjocka schal — jag har aldrig hört någon kalla henne annat än Farmor, jag vet intet annat namn som skulle passa henne.

Det var en varm dag, himlen flöt hög och blå över bärgen, några vita moln, tunna och fina, summo däruppe i det blå havet, sakta som i lyckligt lugn; då och då skiftade de gestalt, de sträckte ut sina vita armar, makligt som om de nyss vaknat, de hunno upp varann och famnades, som om de lekte i solen. Nere i dalen låg sjön varmt blå, inbäddad mjukt och tätt i barrskogen, som stod skarpgrön mot solskenet. Yi sutto tysta i skuggan bakom verandans humlerankor, mellan vilka det varma färgspelet skymtade. Endast Farmor satt mitt i solen framför trappan; hon stirrade i slött välbefinnande ut över gården, därsolskenet låg som en tung gulddimma över sandgångar och blommande rabatter.

Det var tyst som i en kyrka; allt liv tycktes sövt av hettan. Träden stodo orörliga, bina sovo i kuporna. I skuggan vid stallväggen låg en drängpojke raklång i gräset, och bredvid trappan låg gamle Leo som död med tungan långt ur gapet och slutna ögon. Men nedifrån dalen, där ån kastade sig ut i sjön, hördes dånet ur hyttor och smedjor dämpat och entonigt brusande genom stillheten.

Då knastrade steg mot gårdens sand. Vi sneglade likgiltigt ut genom humlen — det var kringstrykare, ett ungt par i brokiga trasor, men de hade ej luffares tvinsjuka hy, de hade spelande ögon och spotskt leende läppar. Flickan bar en bunt visor, pojken ett positiv.

Han satte ned det mitt framför trappan — han hade knappt vridit kring veven en gång, förr än gården vaknade. Leo skällde, pojken vid stallväggen reste sig yrvaken, och köksfönstret blev fullt av slätkammade huvuden och vidöppna ögon. Då de två unga så stämde upp en sång till posi-tivets slagdänga, blev det liv även i oss på trappan; vi rätade de domnade lemmarna och samlades kring Farmor, där hon tronade mitt framför musikanterna.

Det var en gammal sorglig visa — av arten »tryckt i dag» — om en fattig yngling, som älskade en rik mans

dotter. Han var naturligtvis socknens muntraste ungersven —

Han var så stark som tre och spelte handklaver ...

han hade svarta lockar och en arm som svängde släggan, så att det gnistrade om honom. Hanvar väl endast en fattig smed, men dock älskade hon honom trofast, ty

hon hade ögon blå och ingalunda grå —

och hon mötte honom om sommarkvällarna i skogen, där rosor och liljor växte i massa.

Vandrareparet sjöng med känsla och djupt allvar. Melodin var enkel och välkänd — det dröjde ej länge förr än även åhörarna gnolade med i unison kör, både de slätkammade huvudena i köksfönstret och vi på trappan, själva Farmor satt och vaggade sin gråa hjässa i takt efter visan. Det var som salmsången i en kyrka; men församlingen tycktes ha svårt att hålla sig allvarsam.

Positivet arbetade och jämrade sig. Då och då var en ton borta, i stället kom en djup suck:

han sade: kära du

säg, vill du bli min — puuhh — —

varvid hela församlingen brast ut i gapskratt. Man hämtade sig dock strax, då positivpojken mönstrade kören med en vemodigt förnärmad blick, som om han ej kunde förstå hur man var nog djärv att skämta med sådana saker. Rösterna fingo åter en tragisk timbre för att vid slutet av varje värs smälta bort i ett klagande morendo.

Ty olyckan nådde de två älskande. Hennes familj upptäckte hemligheten och avklippte grymt det röda kärleksbandet. Hon bortskänktes åt en hög härre, som länge friat till henne — han fick sitt avsked och sändes i hemlighet till Amerika.

Han sade till sin far:

Nu ta vi oss en klar —

Efter tömmandet av denna avskedsbägare begav sig den fattige smeden iväg till den fjärranvästern, dit han anlände efter en av rysliga stormar upprörd resa:

Yita Stjämlinjens emigra-anter kom seglande i land, och där var många människor och även många hu-us...

Yarpå den ynkeliga visan slutade med att den fattige ynglingen blev en rik man och gifte sig med en fin miss; men aldrig glömde han sin gamla käresta, och aldrig svek hon honom — de längtade till varann och tärdes långsamt till döds av sin längtan.

Det var ett omkväde efter varje strof, vilket utfördes av positivet solo — ett praktvärk i koloristiskt avseende. Melodin gick jämn och lugn genom raderna, flöt som en bred å och mynnade ut i ett fylligt pianissimoackord som i en spegelblänk insjö. Då kom den där refrängen joddlande, yster och skrattande som en vildsint vårbäck, hoppade med en kullerbytta upp i höjden, stänkte skärande höga toner åt alla håll, gjorde en löpning upp och en ned med vacklande tonsteg och falska intervaller — och föll så pladask ner i en avslutande dissonans som i en bärgsskreva med vassa kanter.

Det var rakt omöjligt att hålla sig för skratt, när den där bäcken började sprattla och skrika. Och efter sista värsen — när man suckande följt de olyckligas slut och kände sig melankoliskt stämd av denna fläkt av människokärlekens ve

— då kom refrängen tumlande som en clown, grinade hela sällskapet i synen, skrattade ut mänskligheten och kärlekens ve och hela rasket — och tystnade plötsligt i ett långt utdraget, efter andan kippande, jämrande puuuhhh!

Nu var det slut med salmsången — försam-

Skog.

4lingen var en skrattande villervalla, och slantar rägnade över sångarparet.

Vi sågo efter dem, där de vandrade sin väg igän med sol i ögonen och spotskt leende läppar. Så skulle vi åter slå oss ned och fortsätta siestan; först då märkte vi att något hänt mitt ibland oss utan att vi anat det. Farmor hade rest sig, Farmor stod likblek framför sin länstol, hon stirrade med vilda ögon över gården, hon viftade med duken • efter kringstrykarna som försvunno bland träden. Hon ville tala, läpparna rörde sig, men hon fick ej fram ett ord, hon fick tårar i ögonen och sjönk sanslös ned i länstolen —

Det blev liv och oro bland oss, skrik på vatten och förslag att hjälpa och förskräckelse och undran. Den gamla slog snart åter upp ögonen, men hon var maktlös och kände ej igän oss. Man bar henne in i hennes kammare, familjen stannade där, och vi gäster voro ensamma.

Då rann som en blixt sagan om smeden och brukspatronens dotter genom mitt minne — jag förundrade mig över, att jag ej förut, under visans gång, varsnat sammanhanget. Ja, det var tydligt; någon folkskald hade gjort en visa av denna sannsaga, och nu hade slumpen sjungit den för hjältinnan själv.

Jag berättade historien för de andra, viskande och hemlighetsfullt, som man talar i hus där det finns en sjuk. Solen sjönk allt mer och eftermiddagens svala ro sänkte sig över våra tankar, som tysta kretsade kring gåtor likt stora fåglar kring mörka träd ... Medan dånet från hyttor och smedjor ljöd dämpat och dovt djupt ur dalen.VARGARVARGAR

En vinande snöstorm har dragit över bärgen i vinternatten. Mörkret har svallat genom skogarna ogenomträngligt och kvävande som strömmarna närmast havets botten. Snötunga moln ha brusat fram över bärgtopparna och suckar ha kvällt fram ur skogarnas inre och mörkrets djup.

Men när så snöstormarna fram mot morgonen somna av och en första svag ljusning från höjderna glider ned mot dalarna, vända vargarna åter till skogs från sina strövtåg i bebygda trakter.

Tysta komma de, som mörkare skuggor i mörkret. Kanske har hungern mättats till nästa natt, kanske dövas den av tröttheten. Tysta tassa de över snön, med slokande svans och hängande huvud söka de åter till vildskogens för-doldaste gömslen och tystaste dunkel. Käften är sluten om de vassa tänderna, ögonen blicka slött och likgiltigt framåt.

Det är ett blekt månsken i luften, det lägger halvljusa dagrar över drivorna mellan stammar och snår. Det är en tyst skymning, som sakta lyftes. En bidande stillhet, som efter de bull-rande tillredelserna, innan fästen kommer med liv och gnistrande ljus.

Men som drömmarna vimla tätast strax innan man vaknar, så skrida vargarna i dystert lugn genom skogens skymning. De ha intet byte fått i natt, alla levande varelser ha sökt gömslen och skydd mot köld och storm. De ville tjuta av hunger, men tröttheten sluter deras gap. Tysta skrida de mot höjden.

Då är där en, som höjer huvudet och vidgar näsborrarna, medan ögonen tändas och käkmusklerna kittla och spännas. De stanna och se sig kring med lyftade nosar, en öppnar gapet, det lyser rött som blod mot den månblå snön. De vädra upp mot bärget, tänderna lysa vasst vita under de grinande läpparna, och svansarna vifta. Och med ljudlösa fjät ila de uppför, som skuggor i skymningen, skuggor av rymdens jagande moln. Med mjuka, snabba fjät, alla mot samma osynliga mål — —

I snön under Solklintens högsta topp vandrar en gammal man med tröga, irrande steg. Han har tovigt grått skägg och tjocka läppar, som kunna le lystet, men ock darrande vemodigt, maktlöst. Han har buskiga ögonbryn och ett par mörka ögon — de ha en egendomlig blick, där är en slöja över dem, men de glänsa under slöjan och spegla dagerns skiftningar troget och snabbt. På ryggen har han en påse — det måtte ej vara mycket i den, den dinglar mager och slankig i takt med hans steg. Och det är ingen valstakt; den slänger sakta fram och åter som en kyrkklocka. I ena handen håller han en lång käpp, som han vid vartannat steg borrar ned i snön till stöd. Men under andra armen, där har han en fiol, en gammal nött fiol, en gammal fiol med en-dast tre strängar. Den bär han försiktigt, han trycker den hårt mellan armen och bröstet, och handen har ett fast grepp om fiolens hals.

Yem han är, gubben med fiolen, vet varje barn i bygden och varje fura i skogen. Hela hans långa liv har släpat sig fram däruppe mellan bärgen, han har känt de älstes fäder, som han känner deras söner. Spel-Token kalla de honom, unga och gamla.

Han har burit sina år för världen som man bär ringar på händerna. Men de ha begynt tynga honom; i ensamheten börjar han känna dem som bojor om hand och fot. Med värkande steg skrider han uppför bärget, genom drivorna på höjden, där knappt ett träd växer.

Han talar till sig själv, medan han stiger allt högre i den friska höglandsluften, som dallrar av månsken. Han talar aldrig till någon annan än sig själv, folket därnere i byarna har han aldrig sagt ett ord åt, endast genom fiolen har han talat med dem. Och medan han nu pulsar upp i snön, säger han att det lider mot vår nu, det blir nog en soldag idag. Det ska bli vackert att se däruppifrån, hur vårluften sträcker sig blå över dalarna. Det ska bli ljuvligt att ligga och dra sig i gräset igän och se på solen och höra vinden spela. Fast bönderna nog komma att arga sig igän — gå och bär ved med dig, gå och gör det lilla du kan för maten, den där intet arbetar han skall icke häller äta — men ditt arbete, stackars toker, inte är det värt många ören! Han ler, då han tänker på forna vårar, så stannar han och vilar. Han ser sig kring, det är tyst över skogen, en blå, kall tystnad, en månskymning som sakta vitnar, medan de blå skuggorna över snön smälta bort, som om de jämnades ut av en mjuk pänsel. Ja, det är snart vår nu, solen är redan tidig avsig om morgnarna, säger han och sätter sig åter i gång. När han så har klinten framför sig, skiftar rymden redan i rött bort i öster, och månskäran står blekvit mot de högre rymdernas klara blågröna. Han stannar åter, för att hämta krafter till de sista stegen och vänja ögonen vid de ljusnande viddernas glans.

Då talar han åter, i tankar. Orden komma dovt, som fjärran ur ett mörker, de äro otydliga, som om de förlorade sig och gingo vilse i det toviga skägget. Då de så göra sig fria och bli tydligare, ha de en sällsam bruten klang.

— Håhå jaja, stackars toker, ja! säger han. Vad ska jag här i bärgen — är det för gamla ben, det? Gamla toker, ja. De ha nog rätt därnere i gårdarna, du är nog en gammal tok, det är du. De ligga och drömma därnere nu, de ha det varmt och skönt i kamrarna. Väl att de inte se dig här i snön, håhå, då skulle de få roligt åt dig! Kan man tänka sig, kan man tänka, han tror det är våren som sjunger genom blodet i honom — gamla tok, som om han inte skulle ha vintern i blodet för alltid! De skulle skratta ut dig — tänk bara, tänk bara såna inbillningar, att den ljummande luften suger honom till sig opp mot höjden, att solen spelar lockvisor för hans ögon, var får han slikt ifrån, varifrån? Men bönderna skulle nog arga sig, de — en odugling är han, lat som ett svin är han, om nätterna, när vanligt hederligt folk sover, då flänger han omkring i skogen, men om dagarna, när arbetets tid är, då ligger han i gräset om våren och orkar inte röra sig, orkar bara gnida sina gnälltarmar och locka dräng och piga till dans och syndigheter, och det vill han ha spis och pris för, nej, dra åt skogen gamla fant, spela för fänaden, där har du svar...Han har fått vind i sin tanke och storm i sina ord, då tystnar han plötsligt och ser mot öster, och han måste skugga med ögonen med handen. Ty solen har gått upp, den står mot den blå luften som en naken kvinna i strålande fägring, och de röda skyarna vid horisonten, de äro som en purpurmantel av siden, den där lösts från hennes gyllene lemmar och fallit till hennes fötter.

Spel-Token ser och ser. Hans ögon dricka ljuset i långa, njutande drag, han känner en varm ström sila sig fram genom blodet som i ungdomens första älskogsnätter, han rätar sin gamla böjda kropp och halvspringer upp till toppen, upp till Solklintens högsta höjd.

Solklinten, den ser ut över en synkrets av svindlande vidd, den är närmast himmelen av alla bygdens bärg. Solklinten, den sänder varje år vårens första vind dit ner i dalen för att hämta honom upp till sig — honom, Spel-Token. Och den ger honom varje vår all sina vidders härrlig-het och all sin solfyllda luft till att släcka hans sinnes törst och mätta hans tankar, de där vinterm om hungra i dalen...

Så sitter han däruppe på en snöhöljd sten, han har det lystna leendet över läpparna och två strålande solar i de vidöppna ögonen. Han talar ej, han tänker ej, han endast ser och hör. Ty där sveper en ljum vind kring klinten, den dansar yr och lekvild kring honom, och den knäpper på fiolsträngarna så att de spela och sjunga av sig själva, som om också de voro genomströmmade av solluftens fröjd.

Han lägger fiolen till örat och lyssnar. Där drager en lätt skuggning över hans panna som en fågel över en klar rymd. Det är skuggan av en tanke, och den skymmer ett ögonblick bortsolarna i hans ögon. Han sätter fiolen mot bröstet, han för stråken över strängarna sakta som en smekning. Det rycker i mungiporna, det skiftar i ögonen, och han talar, med en röst som gnolar entonigt och halvhögt över fiolens ackord, Han talar ord av en underlig färg, med en vaggande rytm; de skulle ej förstås, om de hördes av folket därnere i dalarna, man skulle undra och spörja, var får han slikt ifrån, var tar han sina ord, vadan komma hans tankar. Men där är ingen som hör honom, och stode ock folket runt kring honom, skulle han ej se det. Ty det är sitt innersta han täljer. Han mäter sitt liv med sin längtan, och det skiftar i hans ögon.

— Mitt liv har varit långt, sade han. Det har krupit fram mellan bärgen som en mask i jorden. Han vill nog upp i solen, han vill nog flyga bland blomsterna. Men han kan ej. Han har inga vingar. Han är av jord, och jord skall han alltid bliva. Han kan ej. Han kan endast trängta och trå. Därför skratta de andra maskarna åt honom.

— Mitt liv har varit en sömn, säger han; och blickarna mörkna, ögonlocken sjunka hop, strängarna spela i moll. En sömn med onda drömmar, med mardrömmar. Jag har sett underliga moln över bärgen, de ha liknat toner, de ha lyst röda som vackra ord, de ha skälvt som sjungande röster. Jag ville hinna dem och hålla dem kvar, men då drogo de bort och jag skrek i sömnen. De andra, de som intet drömde, som kanske ingenting sågo bortom bärgen, deras blickar och viskningar stucko mig med knappnålar, så att jag vaknade — —

Han tystnar, och stråken går snabbare över strängarna. Men det blir ingen melodi. Tonerna smyga efter varann med knivar i händerna, defly i mörker och tappa varandras spår, de hinna varann åter och brottas och skäras med vassa sting.

— Mitt liv har varit en hunger, säger han, och allt under talet glider det lystna leendet åter över läpparna. Han rätar den hopsjunkna kroppen, solarna i hans ögon brinna bakom slöjor som av moln. En hunger, en svält och en törst, säger han. Hungrat har jag, långa, sugande nätter, långa, förtorkande dagar. Törsten har jag känt förstelna min tunga och krympa hop mina ögon. Svälten har jag känt krama samman mina lemmar, torka ut hjärtat, suga ut hjärnan. Hungrat, hungrat som en tiggare. Men tiggt har jag aldrig

— spelat för dem har jag, och de ha kastat åt mig bröd och slantar, men de ha också kastat hån och medlidande. De ha mättat min kropp, de ha läskat mina läppar — men mina tankar, men mina tankar, dem jagade de som vilda djur, dem läto de hungra, som vargar, som utsvultna, tjutande vargar — —

Stråken tumlar över strängarna. Tonerna virvla som i raseri, de skära som skratt i ett sorgehus, de kvida och gnälla. Och han stiger upp, han står högst på stenen, i snö och sol, vinden sliter mössan från hans huvud, det långa håret fladdrar, och påsen på ryggen slänger häftigt fram och åter. Hans ögon äro som svarta moln, och molnen skjuta blixtar, och han spelar, medan han slungar blickarna runt kring.

Då fastna de plötsligt vid skogsbrynet nedanom klinten. Då glimmar det till i dem, och stråken saktar farten. Rör sig skogen, lever ett liv i snön? Det prasslar i de mariga snåren, som stå som livets utposter mot snö och köld. Det skymtar som skuggor inne bland buskarna, som darra och skälva för vinden — skuggor avrymdens jagande moln. Och skuggorna komma närmare, med tysta fjät ila de fram ur snåren, i jämn takt tassa de över snön —

Då vidgas åter den gamles ögon. Då drager det lystna leendet åter över läpparna och dansar stråken på nytt över strängarna, han känner dem, vargarna, han har varit i lag med dem förr, och han vet vad de vilja. Han spelar för dem, han talar till dem, och då de hunnit till foten av högsta klinten stanna de, han låter dem ej komma närmare, han spelar dem fast där, bakbenen äro som fastfrusna, svansarna piska snön och frambenen rycka och famla, det gnäller, det tjuter och kvider ur de vidöppna röda gapen, de stå där i en tät klunga, med höjda nosar, med grinande blottade betar. Då skrattar Spel-Token, och han talar till dem med en röst som har vårstormens makt och hånglada klang.

— Som vargar, som utsvultna, tjutande vargar! säger han. Hörden I min röst i skogen? ropar han. Var kommen I från — ären I ej kött.och blod, efter jag kan tygla er med spelande? Ären I endast mina tankar, ^efter jag har makt att låta er dansa för mig? Å-hå, lugna nu. Så-å-ja! Varför tjuten I, mina tankar små, mina små barn —

kanske hungren I ? Kanske han I hungrat länge — men vad hungren I efter? Är det efter kött, varmt mjukt kött, rött rött? Och efter blod, saftigt blod, ännu rödare! Här han I hela min tiggarepåse, hela mitt dagliga bröd — lite torrt är det, egentligen bara ben, men det ska jag leva på, säger folket i dalen. Äller är det något annat I hungren efter — efter att hugga era vassa klor och era starka tänder i stora dumma kreatur — äller i senfulla människokroppar — i människorna, som hata och förfölja er... Efter att hämnas — njuta — leva... Det är väl så,mina tankar små... Men när skolen I hämnas

— när skolen I leva utan hunger? Dö skolen I. Jag skall hetsa er till döds som I hetsat mig, jag skall spela er från vettet och I skolen slita ihjäl varann, jag har väl än kraft nog att tygla er med spelande. I han jagat mig länge nog nu, jag vill ha fred för er, jag vill ha ro att dö, I han ju aldrig gett mig ro i livet, jag vill dö i frid, en kväll i skogen — tyst, tyst — en kväll om våren när det spelar i skogen — när det doftar — —

Hans röst dog bort. Han sjönk ned i snön, och fiolen föll ur hans hand. Ett vitt moln tog bort solen från hans ögon, och på Solklintens topp slets hans gamla kropp i stycken av de utsvultna vargarna, medan vårstormen sjöng.EN VRÄ BLAND BÄRGENEN VRÅ BLAND BÄRGEN

Hållia ho — rållia ro — —

Tyst — svarar det? Nej. Vi få ro längre in i viken. Bättre tag —o mer på höger åra! Är du trött, Måns Bokmal? Ånej — låt vattnet leka, låt åran gå!

Hallialå! Tyst: — nu svarar det. Men bättre kan du, du därinne i bärgen — ro ett årtag in mot stranden, mitt för björken där — han som hänger rätt ut över vattnet. Jag har döpt honom till Narkissos, han speglar sig natt och dag, han stirrar på sin bild år ut år in — Still nu!

Hållia hålla — rållia ro! Å hör! Nu är han vid röst, han därinne. Upp med årorna, ned med sänkstenen — äller vad säger du, ska vi inte lägga oss för ankar här i viken och låta bärgen sjunga för oss en stund ? Du har aldrig hört ett grannare eko än just här. Det är alltid folk som sitter och ropar och lyss här om sommarkvällarna, och lördagsnätterna är det mer sång här än i kyrkan, de ro in hit, när de dansat sig trötta på holmen

Skog.

5därute, de svärma omkring här i lövade båtar, spela och joddla i den blåa nattens tystnad. Och det svarar därinifrån, ur skogen mellan bärgen. Hör — om du ropar så här, som ett jägarhorn

— vill-du-mig-ha — — kom-å-mig-ta — — hållå — —

Det finns till och med en gammal barnsaga om det här ekot — den kan passa nu, efter som vi äro på stället. Vill du höra? Lägg dig på rygg där i föra och se på molnen, de äro granna i kväll, ser du de guldröda bortöver Svartviks-skogen? Det är en färg! Och hur det speglar sig i vattnet därnere under skogen!

Jo, det var en gång en jänta, så många ä väl det. Far hennes var kolare, han hade en stuga där uppe i backen — du kan se stället strax ovanom strandängen, det heter Kolartorp än i dag. En liten röd stuga med små gröna fönsterrutor och mossa i springorna och med solrosor och brandgula liljor i täppan bredvid dörren. Ser du den mellan björkarna — den är sig nog lik än. Å — se hur solnedgången brinner i fönstret — det är också ett eko!

Kolarfar låg förstås för det mästa i skogen vid sina milor, kolarmor var en liten tyst gumma, en sån där liten seg gumma som går från spisen till spinnrocken och från spinnrocken till vävstoln och från vävstoln till spisen igän. Det blev förstås samma liv för dottern. Det blev aldrig tid till annat.

Men ibland hölls kolam i närheten av torpet, i någon av grannskogarna, och då fick flickan bära maten till honom, hon gick dit vid middagstid och vände hem igän om kvällen genom svarta skogen. Det var på de vandringarna hon fick håg till skogen, och fick längtan. Det växte och växte, det var inte lönt att streta emot, detfick makt med henne, hon blev ungmö och drömde, hon blev kvinna och sörjde.

Har du sett en av de där tysta varelserna som gå och längta i en avkrok av världen, gå och tyna av i en mörk vrå? De veta ej, vad som gnager sinnet, de bära ständigt en tyngd över bröstet men kunna ej skaka av den och vilja det

knappt, de göra sigoett martyrskap av att bära den under tystnad. Å ja, det är ett martyrskap. Andra människor se ingenting, de äro formade för detta slags liv och förstå ej varför man skulle längta efter ett annat. De veta ingenting som kan tynga sinnet, men har du sett hur deras instinkt vädrar något okänt, något stort inför denna tystnad, hur de viska och göra sig blida, när de tala till den, hur de omedvetet, kanske motvilligt medgiva att där måste vara något underligt, något annat än det vanliga — något över —

Den där ensamma, hon går och gnolar för sig själv, hon känner det som om någon svikit henne, som om alla svikit henne, hon vantrivs och sörjer, först över sin ensamhet, så över sin sorg, sist flyter sorgen ut i en drömlös dvala, utan hopp och utan håg att hoppas, hon låter livet gå sin gång, det är väl så bestämt. Men tror du inte hon längtar ändå, längtar med själens hela instängda lidelse — efter en förtrogen, en annan ensam? Hon söker och söker, men när hon tror sig finna, sluter hon sig åter inne i sin dvala, vågar ej, vill ej ge sig hän... Den andre, han går förbi, nu sitter hon åter och drömmer om honom i ensamheten och sörjer över sig själv och över — —

Ja, du har rätt, jag glömmer ju kolarjäntan, förlåt mig!

På den tiden gick en sägen i trakten om en jätte, som skulle bo därinne i bärgen mitt emotKolartorp, tvärs över den här viken. Han hade levt bland bygdens människor förr, de voro finnar nästan allihop — så länge sen är det — ett småväxt, illmarigt släkte. Om det nu var för att han ej trivdes bland det där småfolket äller för att han ej tålde den dova, ängsliga klangen från kyrkklockorna, som just då för första gången ringde till doms här i bärgen — i alla fall försvann han en vacker dag, jätten, och sen dess har ingen sett honom. Men alla visste att han vandrat in där bland bärgen mitt emot Kolartorp, han hade gömt sig där i skogen och levde där med blomstren och djuren och skogens vindar. Det hade väl aldrig en mänsklig varelse satt sin fot därinne, men hört honom hade de alla, det var han som gick och sjöng därinne och svarade, när man ropade åt honom.

Det var en sång det — äller rättare, det är, ty han går därinne och gnolar än i dag, han lever än och skall aldrig dö... Och lika klingande stark är hans stämma nu som för fämhundra år sen — ja, du har hört den själv!

Men här ute i viken satt kolardottern om sommarkvällarna och drömde — kanske gled hennes eka fram just här, där nu Måns Bokmal ligger slumrande och lyss till hennes saga--

Vad — höll du igän ögonen endast för att höra bättre? Ja, jag tror, jag tror! Det gjorde kolardottern också om sommarkvällarna, när dagens värk var fullgjort och ensamheten drog henne hit ut i skymningen. Vågorna vaggade hennes dvala, vattnets krusning kom hennes trötta lugn att dallra, hon låg på ekans botten och sjöng med slutna ögon.

Se då vaknade åter den gamla längtan, hon kände en sprittning som av liv inom sig, det var hennes första ungdoms drömmar om den andre,den där ensamme, som föddes än en gång. Ty det kom svar därinifrån bärgen, där var någon som hörde hennes visa och sjöng den efter, det var väl en ensam man som stod djupt i skogen och tänkte. Hon mindes den gamla sagan om jätten, och hon fick håg till honom, nu då hon hörde hans röst, hon fick kärlek till hans stämma.

Var blånande kväll låg hon här i viken och ropade. Där bakom henne brann solnedgången röd i stugufönstret, det såg ned på henne genom lövvärket som ett öga, ett vakande, brinnande öga. Men framför henne stod skogen mörk på andra stranden, hon kunde se in över mossan mellan de yttersta stammarna, men sedan stod dunklet som en mur för blicken — och över top-parne höjde sig bärgen, det ena bakom det andra, med svarta dalgångar mellan sina ryggar. Luften hang blå kring dem, ett dimflor som lättade allt mer mot fjärran.

Det var därinne, djupt, djupt därinne som han bodde, hennes jätte. Första gången hon hörde hans rop, bävade hon, det lät så tungt. Så kom hon att tänka på, att hans rop ju endast var ett svar på hennes... Då sjöng hon högre, en ljus ton — det kom en ljus ton igän, men när han dog bort, lät det som en suck.

Och sommaren gick, och för varje kväll klang stämman ur skogen allt starkare genom hennes själ, den spelade på hennes trånande närver, de dallrade allt häftigare, tankarna skakade av oro, pulsarna slogo i en nyckfullt ojämn takt. Medan hon låg där och lyddes ... Dock var det ju blott sin egen stämma hon hörde, blott genljudet av sin egen sång. Men hon lyssnade till den, som om den kom från en annan varelse, hon njöt av tanken att en annan

talade med hennes röst, och talade hennes drömmar. Hon trängtadeatt ge sig hän — att följa — Varje ton drog henne allt starkare till sig, hon kämpade ej emot, men hennes dvala höll henne kvar, hon låg och njöt av att sjunka hän i de svävande, ovissa ackorden, det var en känsla av att något skulle hända, men vad, vad, det var som en aning om något lyckligt, men på samma gång som en förlamning, äller som en mara, hon ville följa, hon ville springa sin väg, dit in, djupt in, men hon kunde ej, dvalan fjättrade henne, hon kunde endast ropa, och hon oropade och lyddes ...

— Ahå! ropade hon. Vem är du? Säg, är du ensam? ropade hon. Ensam! kom det, långt långt bort, som en jämmer.

— Vad gör du i skogen? sjöng hon. Känner du längtan? Hon lyssnade. Längtan . ..! ljöd svaret, utdraget, dämpat.

— A kom—å kom! ropade hon. Kom--

kom — — sjöng det. Som en bön med knäppta händer, som en brinnande bön, där alla tankar och sinnen bedja. Sakta, bortdöende--

Då följde hon. Hon måste. Som en blå rök sam all hennes tvekan bort över sjön, och en tanke fyllde hennes ensamhet, hon måste följa. Hon rodde med hastiga årtag över viken. När hon lagt i land, sköt hon ut ekan igän, den gled tillbaka mot Kolartorpsstranden, tom, vind för våg

— där stod en gammal gumma och slog med armarna och ropade och bad. Men kolardottern gav sig in i skogen.

Säg mig, Måns Bokmal, är du trött på historien? Vill du följa sagan, som går vilse med kolarens dotter därinne i de skogar, där aldrig en annan människa satt sin fot — som låter henne förgås och försvinna därinne i dunklet, och som mäler, att hon aldrig vände åter till hemmetströskel och att ingen vet hennes öde, ingen i världen ?

Aller har du lust att följa mig och henne på alla villande vägar ? Kom då, jag skall ta dig vid handen. Räds ej att lummern slår snaror kring dina fötter, att du sjunker i kärrens tuvor, att granarna piska dig i ansiktet, då du bryter genom snåren. Kolarens dotter räds ej, hon. Hon har vissheten nu. Hon har tron. Hon svävar över gungflyn, riset lägger sig till mattor under hennes fötter, en vind böjer undan grenarna, där hon går fram. Stundom stannar hon att lyss, där lever ej ett ljud i ödemarken, då ropar hon inåt skogen och någon svarar henne, och hon går efter det ropet.

Backe upp och backe ned. Genom moras och stenrösen, där ödla och orm prassla i blåbärsriset. Under granarnas valv, som vilja trycka henne mot marken, över mörkgröna kullar, där lingonen lysa och locka, röda bloddroppar dem en häxa stänkt under säj cl och signande. Stundom sätter hon sig på en gammal mossig sten, hon undrar och vill tänka tillbaka, men hon måste stirra framåt, och hon ilar vidare.

Där är ej väg, där är ej stig. Genom skogar går hon, och över bärg. När hon så vandrar in i en dalkjusa, just i mynningen av en smal skärning, där bärget står lodrätt på båda sidor och där en bäck dansar fram ur snåren, hör hon yxhugg djupt ur furornas mörker. Där stiger som en sång inom hemie . .. Hon följer bäckens branta stränder. Hon ropar ej mer, yxhuggen vägleda henne. Och med ens står hon framför en koja, och därutanför står en man och hugger ved.

Hon stannar framför honom. Han ger henne en skygg blick, går åt sidan och granskar henne.

— Vad ser du efter? säger hon.VALSENVALSEN

Vill du höra en bit om Valsen?

Valsen låg och sov i sanden på hyttgolvet, mitt framför smältugnen, där järnet lyste som en sol genom hålet på luckan.

Han hade det varmt och gott, han hade sitt natthärbärge där vintern om. Den sanden kälade aldrig, den var mjukare än ett dunbolster och varmare än många skinnfällar tillsammans, och det strömmade en sövande hetta åt alla håll från ugnen.

Vad Valsen gjorde om dagarna? Han var ute i socknen, än här, än där, var gruvarbetare en dag, kolkörare en annan, och den tredje högg han ved åt bönderna. Han trivdes inte länge pä vart ställe. Men till natten kom han åter till hyttan, var han än löpt kring om dagen. Till sin bädd framför smältugnen.

Det var nog inte bara för värmen och för den billiga hyran han valt hyttan till nattkvarter. Han var galen i musik, den pojken — det var väl därför de kallade honom Valsen. När han inte hade arbete, gick han och tiggde ibland och komdå och då också in i köket hos organistens. Du vet, de bruka ha full konsert där, när gubbens älsta son är hemma: då spelar klockarn själv orgel och son hans spelar fiol och Dagny, pojkens käresta, hon sjunger — hon har en grann röst. Då ska du se det spelar i Valsen också. Han vet inte till sig, han sitter och stirrar vilt ut i luften, det spritter i ben och fingrar på honom, men han har tårar i ögonen. Han har lätt för att gråta, stackarn

— nästan lika lätt som för att skratta.

Men nere i hyttan är det ock musik om nätterna. Forsen gör fall på fall därutanför, det brusar och det sjunger som en hel kör av djupa mansröster. Hjulen snurra kring i värkstäderna, linorna gunga fram och åter, det kommer som melodier från dem alla, och pistongema i ångmaskinerna slå takten, upp och ner, upp och ner, tåta tåta tåta ta! Och dropparna från de väldiga vattenhjulen, de falla med en klingande ton, som knäpp på fiolsträngar, äller som pianoklink.

Men det bästa var väl ändå stålblåsningen i bes-semervärket nedanför hyttorna. Han lät den sjunga för sig varje kväll, innan han somnade. Det var hans aftonsång — hans andaktsstund om kvällen.

Han stod i ett mörkt hörn av det stora, svarta rummet, det var ingen som såg honom där i skymundan. Han slöt ögonen, medan han väntade — det var tyst som när jorden bidar storm, endast vinden pep i väggarnas springor, men det var som gjorde den tystnaden större, ovissare. Och överallt mörkt — endast här och där glödde ett kol i formarna och uppe över konverten, den väldiga jättegrytan, flämtade ett par matta lampor. När ibland en av smederna kom in i skenet, brunno hans ögon i det svarta, sotiga ansiktet.

Då välves konverten om — det svarta, runda vidundret; en »hund» glider fram ur mörkret —som ur jordens inre. Han är fylld med röd, flytande metall. Man passar in en ränna i hans sida. Hans eldröda blod rinner in i vidundrets gap.

Då reser sig vidundret — långsamt, som hotande. Välver sin bukiga drakkropp, tills den står upprätt. Gapet är riktat mot den murade öppningen i taket — ett dovt buller, som av en fjärran fors

— och så brakar det loss.

Valsen ser — En mäktig pelare av eld störtar upp mot taket. Den är bländande, guldvit, i kanterna och i toppen fladdra slingor och band, eldröda, brandgula. Den är fast, solid som av marmor. Stundom vacklar den — Då är det som om jorden skalv. Och den dånar — Den sjunger — —

Valsen hör — Hör med spända trumhinnor, med vidöppna ögon — Hör med alla sinnen, med de darrande läpparna, med fingerspetsarnas närvtrådar

— Svaga själar sövas av bullret; hans är vaken. Slappa närver darra för dundret; hans spännas som strängar, vibrera, spela med---

Det är en musik! En jätte står och sjunger mot rymden om sina musklers styrka, om sin stämmas dövande storm. En svart djävul står och jublar mot himlen om tankens makt, som tyglar elementen, som leker med naturens krafter. De kämpa, de slita i bojorna. Stormen därovanifrån, från den, som ej lider mänskans makt — stormen vill in, vill ned genom taket — dundret saktar, eldpelaren vacklar, tjocka, tegelröda rökmoln vältra runt kring, gnistor slungas — skall pelaren vika,

skall eldstoden falla--nej, den bryter igenom,

stormen ger vika, molnen skingras, och åter går dånet skakande starkt, åter brusar sången hånande mäktig — —

Valsen smyger sig ut — det är slut nu. Han letar sig upp tiil hyttan genom mörkret, längs med gapande kanaler,

under gnisslande linor. Hansomnar i sanden, med sjungande tankar, med hela sitt inre fyllt av den dånande musiken.

När han vaknar om morgonen, sjunger det än i hans öron. Det är därför han ler. Ett surrande ackord, ett yrande, vaggande brus. Han gnolar för sig själv en melodi till det ackordet. Allt under ett saligt löje.

Valsen gnolar för rästen alltid. Men han kan inte spela. Han hade en fiol en gång, och folk tyckte han spelte som en ängel. Men det tyckte han inte själv; det blev aldrig så som han ville, och en vacker dag slog han fiolen i stycken. Han hade nog en bit sångröst också, men han sjöng aldrig ord, han bara gnolade.

Om somrarna? Ja, då sov han i skogen — det var musik där ock, det var vindar och skäll-klang och tystnadens spel. Men han var inte ofta hemma om sommaren. För det mästa var han ute på vandring, han hade väl strövat igenom halva Sverge. Fick han inte arbete här i socknen, så gick han till en annan. Kom en positivspelare med en ny melodi vägen fram, så löpte han med. Och när frälsningsarmen drog in i byn med spel och flygande fanor, då blev Valsen den förste rekryten.

Se, det var i hans smak — en vandrande apostel med gitarr. Hur många gånger han bytt religion förut är inte gott att säga. I kyrkan hade han egentligen aldrig trivts, prästerna mässade falskt och alla visor gingo i en så bedrövligt långsam takt. Då var det bättre i bönhuset — de hade orgel där ock. Han var en trofast metodist, när frälsningssoldaterna kommo och värvade honom. Se, kaptenen var en vacker flicka, han blev kär i henne, kunde sitta i timtal och höra på hennes gitarrklink. Hon spelade honom i gråt — och då var det ju klart att han var frälst, stackars syndare.Hur det var med det, var han inte själv på det klara med, men han lät dem hållas, gnolade med i deras visor och hade det bra.

Tills han tröttnade på den musiken med. Det skedde en sommardag med dallrande solsken och blått över bärgen. Valsen vallade i skogen uppe vid Klockmossen, han gnolade och log åt lärksången.

Då hörde han en låt ur dalen. Enjoddlande melodi, en virvlande yr dans, som kom skrattande genom solskenet. Han hade aldrig hört en sån klang i tonerna — en sån trillande fart i takten. Han gick ner mot byn. Nej, han sprang.

Han fick snart fatt i spelmännen, det var tre italienare, tre svarta ena, två hade klarinetter, men den tredje blåste på säckpipa. Det var en underlig musik, det var det galnaste han hört. De två klarinetterna hade var sin melodi, de spelte aldrig samma ton, de sprungo ifrån varann och kilade hit och dit som råttor, de jagade varann i en löpning utför i svindlande rullning tills den lägsta ej kunde komma längre, då togo de livtag och tumlade om i vilt slagsmål, men så gjorde sig den ena lös och flög med en drillande volt rätt upp i luften igän, och den andra följde efter, och det var en flykt och en lek och en solgalen fröjd, så man kunde bli vimmelkantig--Och under allt detta gick säckpipan fram pustande och flåsande, ibland var det som om hon ville kikna av skratt, men så blev hon allvarlig igän och drog till med en lång, förmanande ton, det var som två barnungar som jagade fram på en väg, och efter kom deras gamla dadda knogande och pustande, men hon log åt deras galenskaper och det var klang i hennes pustande

— klang som av en gammal ammsaga — —

Valsen var i sjunde himlen. Två dagar strök han omkring med spelmännen i alla dalens gårdar

— den tredje drogo de sin väg igän, och Valsen följde.Kväll var det, vägen gick genom vilda skogen, steg allt högre mot Stora Uvbärgets vildmarker. De vandrade tysta, det susade så underligt därinne. Valsen gick och lyddes — det kom skäll-klang djupt ur dunklet, och kornknarrn spelte i dalen. Det prasslade runt kring, som vimlade det av osynliga varelser i snåren. Det skymtade vitt ibland--

Spelmännen tågade i rask fart. De svarta ögonen lyste och stirrade, under rynkade pannor, stirrade rakt fram, som om de ej vågade se sig om . . . De känna ej skogen, tänkte Valsen. Kunna de inte höra, hur det spelar? De äro väl rädda för mörkret. De äro inte vana vid gransus — vid barrdoft . . . Att de inte höra, hur det spelar!

Då spratt det till i ett snår bredvid vägen, då kom ett buller ur en svart dunge. Det var som vingslag, tunga,

väldiga. Det var som en jättefågel, en osynlig trollfågel i mörkret. Grenarna gungade, där han flög upp. Träden darrade. Buskarna skälvde. —

De tre svarte stannade, alla på en gång. De stodo där fastnaglade, ansiktena lyste vita under det svarta håret, ögonen stodo stela mot mörkret i dungen.

— Tjädern, sade Valsen och nickade. Hör — han kan spela med vingarna, han! Men de förstodo honom ej, och de hörde honom ej. De stirrade in i mörkret. Då förde en klarinetten till läpparna och klämde till med en ljudelig låt — det var förlossningen, de andra stämde in och med halvt dansande steg, med löje i ögonen vandrade de vidare genom vilda skogen, mot Stora Uvbärgets höjder.

Hur det klingar i tystnaden! Toner tumla om bland furorna, de snurra runt om stammarna, de simma i gransusets mumlande hav, de plaska så att det stänker och glittrar i mörkret — Ochdet svarar djupt ur skogen, det svarar från alla bärg runt kring, ekon komma gungande Över dalarna,

luften spelar, hela världen spelar--Valsen är

ett lyssnande väsen. Han har en salighet i ögonen.

Men hur det spelar kring honom, så mörkna ögonen, så glider dunklet in i hans löje. Han stannar, låter dem gå ifrån sig — de se det ej, de tåga vidare i dans. Han biter hop tänderna, känner en tår i ögat, känner en snyftning i bröstet. Jag kan inte spela, jag, tänker han. Jag är inte värd att följa dem. Vad duger jag till? Jag skall väl hem igän — — Han hör den jublande danslåten långt, långt bort, som i en dröm — allt svagare och svagare — Kanske äro de redan uppe i bärget, tänker han. Kanske spela de däruppe, så det hörs över alla dalarna. Så alla människor dansa, så alla jäntor le — — Jag kan inte, jag

— — Han vänder om och vankar mot dalen, ned genom skogen. Han vill inte ligga där i natt, där är så mörkt. Går väl ned till hyttan.

Här slår ett dån emot honom, när han går in i värken. Han kommer lagom, blåsningen börjar. Han står där i sitt Hörn och lyss och ser. Så har han aldrig sett det förr — och aldrig hört

— — Han känner en tyngd över bröstet och tänker underliga tankar.

Hur skulle det vara att klättra dit upp till gluggen och kasta sig in i elden, tänker han. Mitt framför eldpelaren — — Följa med den, följa eldfloden uppåt — — Bli rök och aska däruppe — bli en gnista och dansa under himlen, dansa i dånet

— A, stiga som en ton, en röd ton mot rymden

— — Skulle man slockna däruppe — slockna med en klingande ton — —

Det vore nog skönt, tänker Valsen.SKUGCtO på bärgetSKUGGO PÅ BÄRGET

Jag steg ned i mörkret, ned för bräckliga, hala stegar, som klamrade sig fast vid bärgväggen och darrade vid varje steg, ned på steniga stigar, som stupade utefter avgrunder, mot avgrunder.

Mörkret svartnade allt mer, högt över huvudet såg jag himmelen som en liten blå fläck genom gruvöppningen. Den svarta stenväggen reste sig lodrätt runt kring, och mörker var på djupet — det syntes bottenlöst, ett svart hål, ett vidunderligt gap. Stundom blixtrade en metallflisa i väggen, som en vit rovdjurstand, stundom lyste en lampa till långt inne i ett svart schakt, som ett ilsket rovdjursöga. Jag sjönk i det svarta gapet, sakta, steg för steg. Den ljusa fläcken däruppe blev allt mindre —

Tystnaden låg och sov i mörkret därnere. Endast då och då hördes jämna avlägsna slag ur någon smal ort, som om hon, tystnaden, hackat tänderna i kölden — äller då och då ett dämpat dån ur bärgets inre, som om hon mumlat i sömnen. Då hände att ett litet blått moln svävade ut lirnågon öppning i stenen som den sovandes andedräkt i den kalla luften.

Jag sjönk i mörkret, sakta, steg för steg.

Då kom jag till en smal springa, som ett svart ärr i bärget, och där slutade den sista stegen.

Jag gick in genom öppningen, det var en gång 1 som skar rätt in i jorden, jag trevade mig fram genom den i mörkret. Jag hörde åter de jämna, entoniga slagen långt, långt bort, djupt, djupt in i bärget. Yägen var fuktig och slammig, det droppade från väggar och tak, dropp, dropp, glopp, glopp i takt som efter ett ur, ett ur som aldrig dras upp, som går i evigheters evigheter, som knäpper i samma takt så länge jorden varar, dropp dropp ..,

Då blevo slagen hårdare, jag såg mörkret ljusna långt in i gången, lågor sträckte långa armar mot mig utefter väggarna, och dropparna glimmade och skiftade i skenet. Den trånga gången vidgade sig, den blev till en liten kammare, därinne flämtade en lampa ocli en man stod och stirrade mot mig, med svarta ögon, stödd mot skaftet av en väldig slägga.

Där lågo stenblock huller om buller runt omkring honom, lamplågan fladdrade som en guldfjäril, stundom var den nära att slockna, då flödade mörkret in från gången mäktigt och snabbt, så flammade den upp igän, då blevo golv och väggar och tak fullsatta med gnistrande ädelstenar i alla färger. Då lyste ock mannens ögon, där han stod och stirrade med hårt slutna läppar och den väldiga kroppen krökt under det låga valvet.

Nu känner jag honom och vet hans historia.

Det är inte många som ha en historia, men han har en, han.

Här har du den.»Skuggo på bärget» kallades han där i trakten, av gruvfolket och bärgsmännen — om nu Skuggo var hans fäderneärvda namn äller folkets instinkt givit honom det. Hans ungdom hade gått därnere i djupet — gått som en enda natt, syntes det honom, som en dröm, den där han intet mindes utav. Gått i ett mörker, som aldrig skiftat sin svarta färg, i en tystnad, som mätts ut av de fallande dropparna och endast då och då vaknat för att lyss till dynamitskottens åska äller släggornas tunga slag. Aldrig trängde en glimt av solen dit ned i avgrunden, aldrig dallrade luftens blå därnere kring stenarna — som en liten blek måne såg han det högt, högt över djupet. Och om kvällen, när han steg upp i ljuset att känna en ljum vind och en doft barrskog, då gick solen ned, då mörknade även luftens blå.

Så hade hans ögon fått mörkrets färg, fått mörkrets svarta djup och nattens allvar, som aldrig speglar solen. Så hade hans läppar slutits samman av tystnaden, slutits om tankarna och glömt att le.

Då var det en kväll vid midsommartid, solen stod sjungande röd bort över Yästanå bärg, när han steg ur gruvan och tänkte sig in till sömnen. Han stod och såg upp mot höjden — då fick han längtan dit upp, dit upp, där luften välvde sig vid runt omkring och där solen var närmare än annorstädes. Han vandrade in i skogen, uppför bärget. Han stannade under högsta klinten — han såg någon komma däruppe, han ville vända om. Men det var något som drog honom uppåt och han följde.

Det var en kvinna, de möttes högst på höjden, de stannade framför varann, stodo där tysta och läto blickarna famnas. Han såg något ljust längst in i hennes ögon, det var väl kvällsolen, röd, röd ...— Godkväll, sade han slutligen. Vart skall du?

Han kände henne ej, hade väl aldrig förr mött

hennes ögon, men något skulle han säga.

— Till dansbanan i byn, sade hon. Vad vill du med det?

— A, ingenting, svarte han. Så nickade hon och gick vidare, utför mot dalen, som låg blå i skymningen.

Då gick solen ned. Men Västanå bärg stod än i ljuset, rymden hade en skär glans, och gull-kantade moln summo över skogarna. Då stod det klart för honom, alltsamman — här skulle hans liv ljusna, ett hem skulle han bygga här i solen, skulle aldrig stiga dit ner i mörkret igän. Och henne, den dansande jäntan, skulle han bjuda sitt hem och sin sol.

Och det blev så. Han stannade där uppe på höjden, han byggde sig en stuga där under himlen. Ensam byggde han den, ensam levde han där — det var då, folk började kalla honom Skuggo på bärget — folk var skyggt för

honom, han hade svarta ögon, och han log aldrig. Tills en dag fram på sommaren stugan stod färdig med kammare och kök, med torv på taket och lövad förstukvist.

Då tog han på sig hälgdagskläderna och vandrade ned mot dalen. Lördagskväll var det, mot dansbanan styrde han sina steg. Folk vek undan där han gick fram, men han såg ej åt dem, han såg sin jänta i hopen, han fick henne om livet och de dansade. Som en ljum vind var hon

— som en doft barrskog ... Men när dansen var all, då tog han henne med sig mot Västanå bärg, och de vandrade mot höjden, där solen stod sjunkande röd.

Så stodo de där igän — stodo som förr en gång tysta och läto blickarna famnas. Han såg dagen i hennes ögon, den ville blända honom, denvar ljusare än sist. Han bjöd henne att dela hans hem och hans sol.

Då mörknade hennes ögon, och hon log ej längre, hon fick en skrämd min, en skygg blick som allt folket, när de sågo honom.

— Jag är rädd för dig, sade hon. Du har så svarta ögon. Du har mörkret i dina ögon, fast du ser mot solen ... jag törs inte — — Han svarade intet. Det blev svart omkring honom. Han stod tyst och såg på henne, han vaggade endast sakta på huvudet. Då nickade hon — som en gång förr — så gick hon stilla, med dröjande, liksom tvekande steg, mot dalen.

Han satte sig bredvid stugan och gömde ansiktet i händerna. Han frös — han kände som en fläkt av den kalla luften nere i gruvan. Han skulle väl tillbaks dit nu. Han hörde väl hemma där, i mörkret. Han hade ju mörkret i sina ögon

— inom sig —

Han satt så natten ut och stirrade mot väster, där solen gått ned. När det åter dagades, reste han sig och rev sin stuga neder. Så gick han utföi igän, ned mot dalen.

Mot mörkret.EN VALLHOENSLÂTTuludulidu — tuludulidu — — —

Nu är det vår, och nu är det kväll. Nu blåser gamla Marja näverlur i bärgen, nu vagga långa, vemodiga toner fram mellan bärgen, som ligga blå under rödgyllne kvällshimmel. Tuludulidu — —

Som skepp gå tonerna fram genom kvällsluftens böljblåa hav, stora skepp som segla långt, långt bort, dunkla skepp som vi se försvinna genom en dimma av tårar, därför att de föra kära vänner mot fjärran land, mot fjärran land för alltid

— för alltid. De draga en silverfåra efter siggenom kvällsluftens böljblåa hav, det blänker, det vaggar, så försvinna de, som smälte de bort i de blå böljorna, och det är tyst — —

Tuludulidu — Dalarna äro som vaggor, över sjöarna längst ned ligga dimmor, de äro kuddar och bolster, fina, mjuka dunbolster, och tonerna äro barnen som ligga där och drömma, stundom kvida de, stundom le de i drömmarna, så vaggas de till sömns, de somna, de tystna. Gamla Marjas toner, gamla Marjas tankar —

Tuludulidu — hon sitter under en tall därborta på Druckens bärg, det är det bärget som skimrar rödast under solnedgången, hon sitter där utanför sätern och spelar, i kväll som alla kvällar, i vår som alla vårar. Hon har spelat ifrån sig både glädje och vett, hon har mistat dem i skogen och får dem nog aldrig tillbaka. Och underlig blir vem som hälst till mods när en hör hennes spel.

En tänker på barndomen, en vill gråta.

Kan du se henne däruppe över skogen? Däruppe under himlen. Hon sitter på en sten, hon stöder sig mot luren och ser ned i djupa skogen. Hon tar aldrig ögonen från skogen. Jo, kanske för en sekund — då ser hon in i solskyarna därborta i väster. Kan du se hennes ögon? De stirra under hucklet. Nu sätter hon luren till mun

— hör —

Tuluduli — tulidu — tuludulidu -7 Hör även du — äller är det en inbillning, jag tycker mig höra ord? Det är väl

tonerna, hon talar till alla sina hjordar, talar med toner —

— Kossorna mina, kossorna små, säger hon. Varför har ni så stora ögon, och varför stå de mot dalen? Era stora, djupa ögon... Ser ni älvorna i dans, dansa de i dimman? Ja, å ja —nu stiger ringen, nu skina era ögon, nu sväva älvorna mot bärget — låt bjällrorna gå, låt skällorna spela, du Hjärtros, du Lilja, bjud kvällens tysta barn att dricka, när de slicka juvret, får det solens fulla glans, tuludulidu — —

Tyst -- lättar ej dimman därnere över Silkes-mossen? Hon sätter ned luren, hon ser ditåt — jag tycker mig se klänningar, lätta, som vit tyll, de svänga som för en svag vind, äller som i dans —- — Och hör skällorna, hör skällorna! som ett klockspel, hur de klaga, klinga, klinka. — — Det är som spelade lundarnas alla blomsterklockor, alla blåklockor och konvaljer och linnéor — som om vinden knäppte på deras guldkläppar, som om han lyddes till deras dotters sång och förde den med upp genom rymden — den når upp till höjden, den susar kring gamla Marja, hon sluter ögonen och lyss — nej, hon öppnar dem åter — hu, så de stirra ned mot skogen — — och hon spelar —

— Kossorna mina, kossorna små! spelar hon. Varför vädrar ni i vinden? Känner ni dårande barrdoft känner ni någon komma ur skogens mörker ? Skogens mörker, det gömmer så mycket ont. Kanske är det huldran som kommer smygande, är det skogens rå som nalkas mot bärget — nalkas med gullstäva att få mjölk av er till kvällen. A du Vandra, å, du Blomma, får hon smeka era spenar, tuluduli tulidu, vissna skola de då, många långa år skola de stå tomma.--

Och hör, hur de svara henne, alla hennes Blommor och Stjärnor — med råmande, med skäll-klang! De kunna väl tyda hennes toner. Hennes drömmar känna de, hennes längtan dela de. De höra skogens dofter sjunga, de se huldran gå bland snåren, den fagra onda huldran i mörkret, hon med lena händer, hon med gyllne stäva. De rårnaför att skrämma henne bort, de se över bärgen

för att ej lockas av hennes lena händer.--

Men deras öron lyss mot skogen, mot branternas och dalarnas djupa skog, den mörknar nu, den svartnar, där kommer doft ur den, där kommer ett sus — och en ton — den stiger, den närmar sig, och Marja hör, hennes ögon vidgas — hu, de drunkna i mörkret — och hon spelar, långa snyftande toner —

— Kossorna mina, åhå, åhå! sjunger hon. Varför stå era öron mot skogen, varför lyss era fina, stora öron mot skogens tystnad — hör ni mina toners eko — tuluduli tulidu — äller hör ni tjuren, säg, säg,o hör ni huldretjuren, trollens tjur i skogen. — A Solrosa min, å Solrosa min, akta dig för trollens tjur, fager är han att skåda, han äter bara gyllne löv, gyllne löv om hösten, gullhorn har han och gullgult skinn, och hans silverskällas klang dårar alla, dårar alla — å Solrosa min, lyssna ej mot skogen, får du håg till trollens tjur och kommer han när dig, då har du sorgen, skogen gömmer så mycken sorg, då skall ingenstans du trivas, ut ur båset skall du drivas varje natt, varje natt, och i skogen skall du ströva, mycken vånda skall du pröva — Solrosa min, har du hört min vallarlåt, den är som sorg, den är som gråt, så skall ock din skälla sjunga, se ej åt skogen, lyss ej åt skogen, tungt skall din bjällra klaga, tungt som gamla Mar jas tankar när hon blåser näverlur. --- — —

Varför ligger en sådan underlig andlös tystnad över skog och bärg, medan de sista tonerna sväva bort genom skymningen ? Lyssna furorna — lyss all jorden i undran? Tysta ligga snåren, tyst ligger dimman över Silkesmossen. Endast kornas skällor spela dämpat, spela i samklangmed näverkrens toner, spela gamla Mar jas långa längtan.

Medan lurens toner sväva bort över bärgen

— bort genom skymningen — tulu — duli--

tuli---du.

Skog.

7TVÅ BARNSAGORSNÖKUNGEN

Högst upp på Trumslagarbacken står en ståtlig snögubbe, mitt i solen.

Bakom honom börjar skogen. Granarna stå som en hedersvakt i halvsirkel kring honom. Men Trumslagarbacken är så hög att han ser ut över deras toppar.

Framför honom ligger ängen som en bred och brant backe, korsad av skid- och medspår. Högst upp på backen står han, mitt i solen.

Han är många händers värk. En dag, då de voro samlade däruppe med skidor och kälkar, byns alla barn, sade en av pojkarna: Jag har hittat på nånting. Vi ska resa en staty — en bildstod av vintern, det är han väl värd, han är frisk och skön. Den skall vara högre än alla människor, den skall stå högst upp på backen, åt norr där skogen börjar. Granar och tallar ska vara hans hov och hans livvakt, men vi skola vara hans folk som samlas hit ur skogarna och bringa honom hyllning. Till vår kung skola vi kröna honom!Han talade bra, den pojken. Han hänförde dem alla, de gingo med iver till värket — en solig dag var det, snön var kram.

Högst upp på backen röjdes en vid, jämn plan i drivan. Tur hade de — i mitten träffade de på en flat sten, den blev en präktig sockel. Så tog gjutandet vid — det blev en fast och kraftig kropp av de stora, runda snöblocken. Arbetet gick i skrattande fart. Mot höjden reste sig den ståtliga bålen — för att nå upp, då huvudet sattes på, fick en pojke lyftas på en annans axlar. Så skulle han då få liv, den vita jättegestalten, få mänskliga drag. Ögon blevo ett par glimmande kattsilverskärvor, läppar en rad mörkröda fjorårslingon. Med deras saft målades kinderna. En enpåk hade han till spira i ena handen, en lykta i den andra. Den skulle lysa om kvällarna.

I sjungande fart gick arbetet. Så kom det högtidligaste ögonblicket — kronan skulle sättas på hans högburna hjässa.

Dess stomme var en furugren, kring den slingrade sig ljung och lummer. Vacker var den, grön och silvrig, som smaragder skimrade bladen mellan istappar och rimfost.

Den lades i hans händer, som var konst-värkets egentlige skapare — hans, som hittat på leken. Av fyra unga, starka armar höjdes han — dock var det knappt att han nådde upp.

Då blev det tyst i skaran — en andaktsfull, bidande tystnad. Vad skall han säga — det måste bli något vackert... Nej — »nu är du vår kung!» är allt. Men se — han böjer ett knä för snöfursten. Och de göra så alla. — —

Nu har snökungen stått där länge, högst på Trumslagarbacken, mitt i solen. Han ser ut över furornas toppar, som en hedersvakt stå de kringhonom. Han ser ut över ängen vid sina fotter, slät och jämn sluttar den ned från hans tron.

Ett par halmkärvar äro uppsatta på ömse sidor om honom. Här hålla sparvar och dom-härrar och talgoxar till dagen i ända. De kvittra och spela där i solsken och lycka, de krypa in där att skyddas mot köldens grymhet.

Och allt emellan komma pojkar och jäntor uppför ängen, på skidor och med kälkar, om skaren bär. Uppför knoga de, utför susa de igän. Alltid är där fröjd, i solsken och gråväder.

Och oftast är det solsken. Det är ett härrligt liv, tycker snökungen. Mäst längtar han mot kväll — då tända de lyktan som han håller i handen och sätt^ ljus i snöbollslyktorna som stå i en ring kring honom. Är så himlen klar — blixtrande stjärnor däruppe, flammande ljus härnere!

Och när de så ta i ring kring honom och dansa en vild slängpolska i snön! En spelar mun-harmonika, det klingar fullt som en hel orkester, och snön yr, flickorna skratta och skrika, en står på huvudet i djupaste drivan, en ann tumlar i kullerbyttor ned utför brantaste sluttningen, och snökungen får sig en puff ibland, han vacklar, men han ler och står lika säkert ändå.

Så buga de sig för honom, alla i rad, så glida de utför igän, och det blir mörkt och tyst. Snökungen somnar, han drömmer... Och en morgon, när de komma uppför ängen i sakta mak, är han borta.

Borta. Det är endast en våt fläck efter honom på sockeln. Också snölyktorna äro försvunna. Och på ängen sticka torra grästuvor här och där fram.

Det är förstämning i hopen. Flickorna skrika ej, pojkarna reta dem ej. Medarna skrapa i, skidorna gå trögt.De stå i en ring kring stenen, de se på den som när man ser ned i en grav, där kistan nyss sänkts. Flickorna ha tårar i ögonen. Pojkarna bita sig i läpparna ... Då höjer en av dem rösten

— det är han som krönte deras furste. Så talar han: Nu är snökungens välde slut. Det var en bra regering, det var friskt och skönt i kyla och sol. Han dog av för mycket sol, vår kung. Det är en vacker död, ur den kommer våren!

Me* kunde han ej säga. Det blev åter tyst

— då klang en ljudelig drill uppifrån luften, högt över skogen. Det var den första lärkan som kom.

Och bättre griftetal kunde snökungen väl ej få.EN JULSAGA

Mitt hem ligger i utkanten av byn, mitt på sluttningen — ovanom börjar stora skogen, nedanom sträcker sig dalen, med ängar och dungar och gårdar. Från salsfönstren ha vi utsikt över hela dalgången, en vacker och vid utsikt, och över den skogklädda höjden på andra sidan, den heter Klockarbacken.

Å, den gamla salen — när jag i minnet träder in i den, sänker sig en underlig sagoskymning kring mig, jag hör dämpade röster i mörkret, det tisslar och tasslar i vrårna. Det har hänt mycket i den salen, livet har uppfört sener ur sorgespel som ur lustspel där, där ha även drömda händelser timat och gamla sägner fått anda och liv och låtit sina gestalter dansa i brasskenet.

Jag minns en julnatt. På den tiden började ottan i vår gamla kyrka redan klockan 3 — vi skröto med att vi hade den tidigaste julotta i hela Sverge. Ett ögonblick tycktes det väl hårt att bli väckt så där mitt i den skönaste sömnen under det julfröjderna dansade som vildast i ens drömmar, men därnere i salen väntade en varm koppkaffe och därute väntade den stora, härdiga vinternatten med stjärnor och bloss och bjällerklang. Jag låg halvvaken och tänkte på all denna skönhet och glömde att tiden gick. Då sjöng plötsligt en mäktig klockklang genom den tysta natten, jag kastade mig ur sängen, klädde mig i flygande fläng och störtade utför trappan — vi unga bodde i vindsrummen. Men därnere var tomt och tyst. Så, de hade redan gått, de andra. Jag gick in i stora salen; där brunno ljus i alla fönster, en brasa sprakade i spiseln, men allt detta sken räckte ej till att lysa upp det vida, höga rummet, blott närmast kring ljuslågorna och spiseln förtunnades skymningen och liknade en dallrande rödgul dimma. Men i vinklar och vrår lågo skuggorna tjocka, och bakom sofforna i hörnen var det svarta gapande hål av mörker.

Det var dödstyst i hela huset. Alla voro i kyrkan utom de gamla, och dessa lågo i sin djupaste slummer. Jag gick genom de öde rummen, alla med ljus i fönstren, alla lika sagolikt halvdunkla. Jag tryckte mig intill rutan och såg ut över dalen.

Det var lockande svart och lugnt därute, något drog mig ut i den stora, tysta natten, men något annat höll mig kvar inne i den skumma, tysta salen. Jag var ensam vaken, allt sov kring mig — möblerna sovo, sofforna i hömen och det stora runda bordet mitt på golvet. Det gamla klaveret lutade sig trött mot väggen och slumrade, och mellan fönstren stod den ståtliga julgranen och drömde. De sovo alla lugnt, utan oro

— kanske var jag satt att vaka över dem, kanske hade de somnat så djupt i förtröstan på att jag var där och att jag vakade. Jag satte mig i gung-stolen framför brasan; dalklockan pickade halvhögt, som för sig själv, brasan susade sakta, enentonig vagglåt, gungstolens medar knarrade i jämn takt, som en vagga gick den, fram och tillbaka — eljes allt tyst, tyst... Och så vaggades även jag in i drömmar och föll i sömn. Det var ju inte underligt, jag var ju ett barn och jag tyckte att brasan var mor, som sjöng vaggvisor för mig...

Då hörde jag ett lätt buller — det kom från ett bord bredvid spiseln. Det var mitt eget julbord, där låg julhögen i mitten, med saffrans-kransen och vörtbrödsfisken, med oxen och haren och pepparkaksparet — en gubbe och en gumma i skinande bruna kläder, med ögon och mun av korinter. I en ring kring dem lågo alla mina klappar uppradade — en indianbok med färggranna planscher, strumpor och näsdukar med monogram i prunkande rött, en ask tennsoldater

— små bredaxlade figurer med livlösa ansikten och ett par prickar till ögon — samt en annan ask, innehållande

en hel bondgård: stuga, ladugård, träd och buskar, bondefamiljen själv — far och mor, syster och bror, piga och dräng — och slutligen en hel Noaks ark med små djur, kor och hästar, getter och får, hund och katt och grisar. Allt av trä, små grovt skurna dockor i bjärta färger, alla med en rund plätt till fot.

Nå, det var från det där bordet jag hörde ett buller, där jag satt och sov framför brasan i den tysta, ensamma natten. Jag såg yrvaken dit, då lyfte sig locket på den ena asken, den, där bondgården låg i bomull och sov. Jag såg den ena efter den andra av leksakerna stiga upp ur lådan, och jag undrade ej däröver, det tycktes mig helt naturligt. Det var ett litet drama som spelades där i halvdunklet, och jag följde det med spänt intresse.

Det var far själv som först klev upp. Hantittade försiktigt över lådkanten, så vältrade lian sig över den och stod på bordet. Han funderade ett ögonblick; så började han vandra omkring bland sakerna, och det skedde så att han vred sig ett halvt varv i taget på sin fotställning. Han tittade in i indianboken, men ryggade förskräckt tillbaka för planschernas skrikande färger och vilda larm. Han gick vidare, snavade på ett par strumpor och blev liggande där, där var mjukt och skönt tyckte han väl. Så steg han åter upp och vred sig in i julhögen, törnade först emot vört-brödsfisken och så mot pepparkaksharen; det doftade om dem bägge två, han kände på dem, bröt en bit och smakade. Då ljusnade hans ansikte, han log och började vrida sig tillbaka mot asken igän.

Då kikade åter ett par ögon upp ur lådan, och ännu en gestalt vältrade sig ned på bordet. Det var en liten kvinna, hon hade stora drömmande ögon, och hon gled emot den lille trägubben. De stannade framför varann, jag såg att de talade, men jag kunde förstås inte höra vad de sade. De skredo bredvid varann bort till julhögen, han gav henne att smaka av haren och fisken, och då föll hon i hans famn och de satte sig på saffranskransen och smektes och pratade. Men så blevo de allvarliga; hon började gråta, den lilla kroppen skakade som om hon frusit, han såg dyster ut och stirrade än ut över bordskanten, än in i de svarta vrårna mellan sakerna där på bordet. Då reste han sig med ens, nickade åt henne och gled bort, och hon såg efter honom med en sorgsen blick.

Han gick till träasken, han dök åter ned där i bomullen. Då han kom upp igän, hade han stugan på ryggen; han fick den med möda över kanten, den var stor och tung för honom, iblandsegnade han under den, ibland stod han där maktlös och förtvivlad, men han gav sig inte, och till slut hade han burit stugan till henne, och där ställde han ned den, mitt inne i saffranskransen. Då han det gjort, slog han upp dörren på vid gavel, tog flickan i sina armar och bar henne in i kojan. Och då såg jag att de voro så lyckliga som ett par trädockor kunna bli.

Nu var allt tyst en stund. Till slut kommo de ut igän, och då blev där ett liv och ett strävande. Runt omkring saffranskransen lade de ett par strumpor, det var som ett grått bärg som skyddade stugan därinne mot storm och blåst. På ena sidan därutanför lade de haren, på den andra fisken. Ur lådan hämtades det ena efter det andra, ladugården restes bredvid stugan, kreaturen leddes in i den; det började bli för mycket för två, då kom drängen upp ur asken, det blev en god hjälp. Men ändå blev det svårt för de tre att hinna med allt — så började också drängen bli underlig, han gick och hängde huvudet, vallade omkring ensam och log aldrig. Då kom där en till rullande ur lådan — det var pigan, och då blev drängen glad igän, och då gick arbetet som en dans!

Så förflöt en tid — jag tyckte så, men det var väl bara en stund — i lugn och ro, i muntert arbete och allmän förnöjelse. De klippte sina får och mjölkade sina kor; ibland gingo far och drängen bort på en stund, de kommo hem med en bit av pepparkaksharen äller av vörtbröds-fisken — det ena kallade de att jaga, det andra att meta. De voro glada åt livet och hade det gott. Och då en dag far och mor gingo bort till lådan och hade med sig syster och bror hem igän, stod det som sol kring stugan. Det var rent förunderligt; korna och getterna dansade i ladugården, hunden skällde och katten spänn, saffrans-kransen svällde och lyste som en gul äng i solsken, och drängen och pigan de kysstes — och ändå var det inte de, som hämtat syster och bror ur asken!

Ja, en härrlig dag var det, men också den blev slut, det mörknade åter, ljusen i stugan släcktes och ladugården stängdes, det blev så tyst och drömskt omkring mig. Mitt julbord låg åter i skymning, allt sov åter, brasan hade brunnit ned och tystnat, allt sov lugnt och lyckligt.

Då väcktes jag ånyo av ett buller, ett plötsligt och hårt brakande, och på nytt såg jag bort mot bordet. Se, nu lyftes locket på den andra asken — den med tennsoldaterna. Det kastades av häftigt och hårt — och fram ur

papplådan tumlade de alla, en lång rad, huller om buller, de skreko och larmade, här en svordom, där en örfil, och sablar skramlade och bössor skötos av, och officerarna redo hit och dit bland massan i vild karriär, det betydde ingenting att en stackare då och då trampades ned. Så blevo de till slut uppställda och ordnade led efter led, de stodo där med sina livlösa ansikten och sina stirrande prickar till ögon, och alla voro de lika, de voro ju gjutna i samma form och av samma tennklump varenda en. Och så ryckte de fram, med trummor och trumpeter.

Jag såg bort mot bondgården — där var lika mörkt och tyst, de sovo där alla, lugnt och lyckligt. Men tennsoldaterna tågade framåt utan uppehåll, i jämn takt, för fronten redo officerarna och efter följde gemene man, de visste ej vart och de visste just ingenting, de sågo så dumma ut som det värkligen är möjligt för tennsoldater. De visste endast framåt, och något annat angick dem ej — men »framåt», det betydde mot bondgården, och framåt gick det, över fisken och haren tågade deoch fisken och haren blevo mos under deras fötter, över saffranskransens gula äng vällde de fram och den trampades ned till en smutsig mörja. Men tror ni de stannade där? Anej, stugan och ladugården välte de ikull, kor och hästar, getter och får släpades med, far och drängen gjordes till tennsoldater de ock och götos om i samma form som de andra, men mor och pigan och syster och bror, de sutto ensamma kvar där stugan stått, och där svälte de snart ihjäl.

Men längre hunno ej tennsoldaterna, ty i samma ögonblick rusade jag upp, jag hade gråten i halsen och tänkte i raseri kasta in hela skräpet i spiseln. I samma ögonblick vaknade jag. Jag såg mig förvånad omkring, det var mörkt och sovande tyst i den stora salen. På mitt julbord lågo de och pöste, både kransen och fisken och haren, och i askarna drömde såväl tennsoldaterna som hela bondfamiljen med allt sitt, med stuga och ladugård, med piga och dräng.

Och därute, därute bleknade vinternattens mörker, en röd strimma morgonsol skälvde över Klockarbackens skogkrans, och juldagen randades hög, klar och fylld av hälgens frid.VINDSAGORi-VINDSAGOR

I.

Det var Sunnan som kom flygandes genom dalen, kom varm och vild från andra sidan bärgen, långt långt bortifrån horisontens fjärrblåaste höjder. Bortom dem låg stora vida världen, och där hade han strövat kring, Sunnan, det var därifrån han kom.

Han kom med hågen vimlande av stora minnen. Hans öga var blått av vida syner och glänste än av all glans som det speglat. Det susade i hans öron av alla sjungande toner han hört därute, och han sökte sjunga efter dem själv, där han flög fram över skogarna — då gav det genljud i bärg och skog, det var sus och ett tonande. Han hade tanken full av stora städers färgglada liv, av havens mäktiga stridssånger, av öknarnas oändliga vila. Och till dalen kom han nu, med bröstet vidgat av alla minnena.

Därnere for han omkring i trädgårdar och lövdungar, dansade över torg och gator,hoppade in genom öppna fönster och lämnade dörrarna på vid gavel efter sig. Var han såg två eller tre människor församlade, dit styrde han kosan. Han kom i vinande fart, han röck dem i rockarna för att de skulle höra, så satte han sig i ett träd och började berätta. Han talade om allt det härrliga han upplevat, om all skönhet som fanns bortom deras små bärg. Han berättade om unga sjöfarare, som plöjde nya vägar över hav i storm, om starke män, som togo stjärnorna i sin tjänst, om sköna kvinnor, som kommo öknarna att grönska. Han talade sagor . .. Men det var ingen, som hörde honom. De stirrade på honom ett ögonblick, så gingo de sin väg. Och andra kommo, och han började om igen. De lyssnade en sekund, de skakade på huvudena äller hånlogo, så pratade de och skrattade. Det var ingen som svarade honom — då höjde han sin röst, och den blev till en sång, han satte ord till tonerna som susade i hans minne, det var en dityramb i höga tongångar, en jublande hymn var det, en hymn i dur till hela vida världen, till all jorden där bortom bärgen och till de bärgen själva, till friluft och sol och vida, vida syner!

— Det blåser, sade en härre i glasögon och svart rock.

— Ja, det blåser värkligen, instämde de andra — de svepte rockarna kring sig, de gingo in i ett hus och stängde dörrar och fönster. Och nu fanns ingen människa mer på dalens vägar och torg.

Då blev Sunnan vred. Han rusade utefter husraderna, han tjöt i fönsterspringorna, han skakade portarna och röck

loss tegelpannor från taken.

Människorna stodo innanför rutorna och ryste och förbannade vinden. Då blev Sunnan sorgsen —där fanns ingen som förstod honom. Han vankade som i drömmar uppför bärget, genom barrskogens skymning. Det var mörkt och tyst därinne; dalen låg grå under rägnskyar, det såg trångt och kvavt ut därnere. Han ville gnola en stump för att liva tankarna, men han kunde ej, det var något som tyngde på bröstet och klämde hop strupen. Sunnan började gråta, som ett barn; han grät rägn över dalen. Tills han med ens fann sig stå högst på bärget, bärget, som skilde dalen från stora vida världen.

Det var då solen sken fram långt bort i molnen, sken fram stor och flammande. Det var då, Sunnan skiftade håg och torkade sina ögon. Han stod på högsta höjden, framför honom lågo vidderna, vidderna — han lät blickar och tankar dansa ut över skyarna, han drack den höga, härr-liga luften, drack skogarnas grönska och blom-sternas dofter och de fjärran bärgens blånad. Så slog han till med vingarna, ett hårt, sjungande slag, så kastade han sig ut i rymden, svingade sig i svindlande fröjd över dalarna, över bärgen, ut i vida världen — att se stora syner och höra starka toner, att bländas och dövas av livets glans i rymderna, och av livets sång i havsens djup---

Vore jag vinden!II.

»Bom-drom-tom! Bom-drom-tom !» bullrade hjulen mot skenorna.

Lokomotivet frustade och flåsade, blåste ut röken i långa andedrag, rullade allt snabbare och snabbare fram mellan bärg och ängar — och svettades, så att dropparna runno i en lång rad mellan skenorna. Det gällde ju att slå ett rekord: lokomotivet hade utmanat själva nordanvindens yngste son på kapplöpning, och det hade varit en skam för landets hela lokomotivkår, om den spolingen blivit segrare.

»Bom-drom-tom — bom-drom-tom — —»

Sina älsta barn hade nordanvinden gett gamla fademeärvda namn. Il hette en, Virvel en annan. Brus var den vackraste av dem, och gladast voro tvillingsyskonen Sus och Dus. Men så blevo ungarna så många, att de gamla goda namnen ej räckte till. Så tog gubben fram almanackan. Den hade han aldrig förr rättat sig efter, han hade intet förtroende till den — den ljög något för klumpigt, tyckte han — men kan man tänkasig, det var händelsevis mars månad han kom att slå upp, och där stod tydligt och klart: Vindician!

— Se på tusan! sa nordanvinden. Gubbarna måtte ha haft reda på dig, din flöjel! Bättre namn kan du aldrig få.

Och så döpte han pojken till Vindician.

Det namnet gjorde han också skäl för, nordanvindens yngste. Frisk vind förde han med sig, var han kom. Och det var han, som om höstarna bådade is och snö. För rästen var han flink och livad av sig. Han hade pratat tok med björkarna där i trakten och kysst och smekt dem, så att de till slut alla klätt av sig nakna inför honom. Han hade kastat boll med skorstenar och ridit på lösryckta tak över ängarna. Folk sade att han hade ett elakt sinnelag. När han trummade på fönstren och pep i dörrspringorna, kröpo barnen ihop i ett hörn och bådo att mor skulle tända ljus.

Hela de mörka höstnätterna igenom var han ute på strövtåg. När himlen var svart av moln och människorna gingo med lyktor på skogsvägarna, jagade han i vild fröjd fram över trädtopparna, hopade med ett vingslag molnen framför månskivan och släckte med ett andedrag lyktorna, som skulle lysa de vandrande. Det var en sådan natt han föll på det infallet att göra en titt in i lokomotivstallet.

Han irrade omkring därnere bland järnvägsbyggnader och värkstäder. Då gled månen fram, sken på ett stort fönster och på ett mörkt odjur som stod och sov därinnanför. Vips tog stormen ett skutt genom rutan, så att den med klingande buller flög i tusen bitar — han kom ned gränsle över den närmaste maskinens rygg.

Den började ruska på sig och knarrade, som om den haft onda drömmar. Nordanvinden gavtill ett skallande skratt, och det väckte alla de sovande eldhästarna, där de stodo runt omkring i sina spiltor. De\ voro yrvakna och tydligen förbittrade över besöket — det brummade ur deras inre, det knakade och knarrade i lemmarna.

En gammal en, lugnare och allvarligare än de andra, tog först till ordet.

— Vad är du för en nattfågel, som inte kan låta folk sova i fred? mumlade han.

— Jag heter Vindician, svarade stormen, och är yngste son till nordanvinden. Vi äro ju på sätt och vis släkt — kan jag inte få säga farbror?

— Brum! lät det ur spiltorna. De funno visst äran av den släktskapen tvetydig.

— Jag vet, hur vi ska bli av med honom, viskade en av de minsta och otåligaste. Och så förklarade han för nordanvindens yngste, att om han ville räkna släkt med eldhästarna, måste han först avlägga ett prov: han skulle springa kapp med den snabbaste av deras familj; blev han besegrad skulle han för alltid fjättras vid bottnen av Stora Stötgruvan däruppe under Klockarbacken. Men vann han — ja, det kunde man nu inte tänka sig. I alla fall, då skulle alla lokomotiv erkänna stormfamiljens överlägsenhet.

Det gick nordanvindens yngste in på. Så bestämdes tid och rum, starters, vittnen och tidräknare och allt sånt, som är alldeles nödvändigt vid en kapplöpning. Och så hoppade Vindician, nordanvindens yngste ut genom fönstret och sprang upp genom skogen för att börja träna sig till den stora striden.

»Bom-drom-tom! Bom-drom-tom--»

Eldhästen rullade iväg allt snabbare, ande-

\dräkten ångade, svetten rann. Det var en liten bibana, där tågen gingo i sakta mak, trögt och av gammal vana, som allting gick dår i trakterna. Men annorlunda var det idag. Den lilla maskinen

— den samma som kommit upp med förslaget — satte av i fullt sken. Passagerarna sutto likbleka av förvåning och fasa i kupéerna — och stations-inspektorema stodo och gapade som tokar, när vagnarna i blixtrande fart rusade deras näsa förbi. Fram över stängda grindar, fram över dressiner och trallor som åkte i vägen! Eldaren brassade på, föraren lät det gå. För dem hade maskinen berättat allt, och de tyckte att det gällde deras egen .heder.

Ännu gjorde han sig ej bråttom, nordanvindens yngste. Han tog alltihop som ett lustigt skämt, sprang hit och dit, var än framför lokomotivet och blåste det i gapet så att det fnös och nös, än bakom sista vagnen. Vilade sig ibland på ett kupétak, röck av mössan på någon, som tittade ut, och sprang bort med den, in i dungarna som de flögo förbi.

Banan gick utefter en dal. Längst därnere låg en sjö, bortom den sakta sluttande bärg, skoghöljda. Böda bondstugor och lador skymtade ibland fram mellan träden, de lyste bjärt som rött lack ur den gula bottnen. Ty det var höst och markerna hade dragit på sig sin dräkt av gult och röd-skimrande siden. Ängarna lågo vitgula, skylama stodo där tysta och smärta som drömmande flickor. Björkdungarna glänste i gyllenrött, lönnar och lindar stucko fram mellan dem som blodfläckar. Himlen fick som en återglans av markens alla gula skiftningar, den var grågyllne och fuktig och lade över dalen en våtglänsande slöja. Endast barrskogen på bärgen var grön — friskt och mörkt sommargrön.Och vilken luft det var! Frisk och klar och kylig. Det var en luft att springa kapp i! Skulle stormen, den urgamla, härrliga stormen, låta sig besegras av slikt ett litet kryp, som var bundet vid marken, som måste värmas upp för att få liv — den fria, härrliga stormen ge vika för en slav, en lastdragare, ett vidunder som omsatte himmelens eld i stinkande gråa rökmoln! — Vindician kände muskler och senor spännas, kände blodet flyta varmt och starkt i ådrorna, närverna hårdna som sjungande stålsträngar.

Men snart glömde han åter hela kapplöpnings-historien. Ängarna lågo så jämna och släta, sädesskylarna stodo så smärta och fina — som drömmande jungfrur... Hejsan! om livet tog han dem, över rågstubben valsade han med dem. Det gick som en dans! De kråmade sig, de virvlade runt. Ibland gjorde de en hjulning som i jössehäradspolskan — så blevo de liggande där huller om buller, andfådda och tilltufsade. Då skrattade nordanvindens yngste — i detsamma såg han tåget, litet som en leksak, långt bort i skogsbrynet. Då blev det fart i honom.

Det mörknade allt mer och mer. Himlen blev kallt mörkgrå, jorden blev svart. I dalen lyste stuguljusen, jordens stjärnor. Himlens voro dolda av molntäcket.

Lokomotivet rusade in i skogen. Där var allt mörkt, svart. Endast eldhästens ögon flammade röda och stora. Han hade kattögon som voro glanslösa vid dagsljus, men gnistrande i mörker. Och allt var tyst — hjulen bullrade endast sitt »bom-drom-toml», och nordanvindens yngste gnolade en entonig sång, under det han piskade nattluften med vingarna.

Han skrattade ej längre. Han började tröttna på leken. Vingsenorna värkte smått, musklernaböxjade slappas. Det värsta var att hans starka sinne började misströsta om utgången. Det hotade att förlama honom.

Ljusen i kupéerna lyste sömnigt och matt. De flästa passagex-arna sovo, invaggade av den snabba jämna farten. Föraren och eldaren stodo där lugna och säkra. Stundom tittade de ut, och när de fingo syn på nordanvinden, där han pustande bröt fram mellan trädkronorna, hån-logo de.

Då blev vinden vred. Med ett starkt vingslag höjde han sig över skogens toppar, med ett annat var han redan förbi lokomotivet. Han väste och gormade. Han slog så häftigt med vingarna att träden kastades av och an av luftdraget. Bakom sig hörde han eldhästens flåsande. Kattögonen lyste ilsket, rök och gnistor flögo ur det lyftade gapet. En av de gnistorna antände skogen: nordanvinden såg snart bakom dem ett väldigt flammande bål. Han ville gärna ha vänt om för att blåsa på; men framåt måste han. Han kom till en bro; djupt under mumlade en fors. Han ruskade bropelarna, så att de darrade. Han ville gärna ha ryckt dem alldeles loss; men vidare måste han.

Nu gick tåget oskatt över bron. Vildare och snabbare blev jakten. Nordanvinden röt, hans vingslag veno som piskslängar. Det var förtvivlans raseri i hans flykt. Eldhästen stånkade och andades kort och tungt. Hjulens »bom-drom-tom!» lät som domsbasuner.

Då sprang på avstånd ett grönt ljus fram ur mörkret. Det var ändstationen, målet! De tävlande samlade sina krafter till en sista ytterlig ansträngning... Det blev en tystnad...

Vindician, nordanvindens yngste, var den förste vid målet. Trött var han men galen avglädje över segern. Med ett gapskratt satte han korsskank för stationsinspektoren, så att den gamle tjocke härm tumlade om i en halsbrytande kullerbytta. Lyktorna blåste han ut, folket knuffade han in i väntsalarna. Det var mörkt och tomt, när lokomotivet skamset och utmattat knogade in på perrongen.

Sen den dagen gå snälltåg på den lilla bibanan också.

Men föraren och eldaren fingo avsked. Vad är det för historier — köra kapp med nordanvinden! Inga barnsagor — fulla han I varit, stupfulla bägge två.

Springa kapp med stormen — dillefantasier!SAGAN OM TVASAGAN OM TVÅ 1

Det stod två bärg långt upp i bärgslagens vildmarker.

Det var länge, länge sedan de ställdes där, och det är ingen som vet hur de kommit dit. Om de slungats av jättehänder, om de dragits mot varandra av någon okänd kraft, om de rests där som minnesvårdar av någon våldsam omvältning i jorden, som kommit marken att bäva och avgrunder att häva upp sig till fjäll och fasta bärg att rulla bort som småsten.

Då, i länge sedan förflutna tider, stodo de där kala och grå, deras hårda, nakna kroppar kläddes ej av mjuk och varm mossa, och där fanns ingen jord i deras skrevor, där fröna, som kommo med vinden, kunde lägga sig och gro. Kalla, mörka, kärva höjde de sig bredvid varann, och nådde dem någon gång ett ljud genom luften, så gav deras eko det åter kort, skarpt, klanglöst. Det var nu inte ofta detta hände, det var ont om levande varelser däruppe i vildmarken, de hördeintet annat än då och då en rovfågels skri, ett vargtjut, ett yxhugg långt, långt in i skogen.

Tyst — mörkt — dött runt kring. Hur de längtade efter liv, efter klang och ljus, de båda kala bärgen — de buro hjässorna högt, och de sågo ut över skogarna långt bort. Och de längtade samman — de lutade hjässorna mot

varann. Men det var en förstenad längtan, det var en rymd mellan dem som de ej kunde förminska, där låg en sjö mellan dem som höll dem skilda. I mulna dagar fingo deras skrovliga ytor en svartnande mörk färg, som av sorg, i stormiga höstar darrade de väldiga blocken, som i förtvivlan, och ur deras inre hördes som stämmor, dova och dystra, medan sjön gick hög vid deras fötter.

De längtade samman, med en förstenad, fåfäng längtan--m

H

Då slogo två tallar rot på de ödsliga bärgens toppar.

Kanske hade de klättrat dit upp med skogen, som småningom mer och mer täckte de kala branterna — kanske hade deras frön slungats dit av vinden, äller hade de sprungit fram ur bärgens inre, såsom stenens livblivna tankar, som om bärgets längtan efter liv fått gestalt.

Snabbt växte de mot rymden, de två tallarna, var på sin höjd, på ömse sidor om det branta djupet. Klippan var kal närmast kring dem, men sluttningarna voro klädda med tät, doftande barrskog, de hade en krans av toppar runt kring sig. Om våren dansade vindarna kring dem, det var ett friskt, härrligt liv. Om sommaren sveptes de i doft och sol, det var varmt och dårande ljuvligt när solskenet låg som ett stort leende över branternas skogar och när barrdofterna kommo flödande ur dalarna, trånande starka.

Men ändå ... Nu voro bärgens nakna kroppar klädda i frisk grönska, nu var där färg i solskenet, av blad och av blommande blomster, och

Skog.

9där var liv och klang, av skogens djur och fåglarna under himmelen. Men ändå — i mörka dagar stod barrskogen dyster och tungsint, i molniga nätter sjönk där ett brus från höjden, moll-tungt, entonigt som en sång av dov resignation, som en maktlös längtans kvävda klagan, molltungt, sorgtungt... Det var väl de två tallarna som brusade, de sjöngo i stormen, de vaggade sina kronor i vinden som en mänska vaggar sitt huvud i sorg. De längtade väl samman, de två, de sågo mot varann över djupet och de böjde kronorna mot varann. Då hördes suckar ur skogen därnere, snyftningar ur bärgen, vilkas eko gav stormens dån åter långt, tungt, molltungt.

Skogen och bärgen, de kände väl med i de två tallarnas fastvuxna, fåfänga längtan -- —III

Då stodo en dag två människor däruppe under tallarna på bärgens toppar.

En soldag om sommaren var det, de hade lockats mot höjden av sol och blå luft, hade klättrat upp genom vildskogen till att se vid rymd och dricka höjdernas luft. En vallaresvän var den ene, den andra en vallarejänta, getter och kor klättrade med dem, det var ett spel av skällor och bjällror i skogen, och när de två fingo syn på varann, satte de näverlurarna till mun och hälsade god dag med en joddlande låt. De sågo sig kring, de lät o blickarna flyga som skjutande fåglar över bärg och vidder, där låg en lycka och log över allt liv, luften sjöng och himmelen gnolade, en visa om solen var det, och jorden låg där och gnolade med, blomstrande däjlig, Härre Gud ett sådant liv, Härre Gud hur det spelar i solskenet...

Då längtade de samman, de två unga. De satte lurarna till mun och joddlade en låt till avsked — så klättrade de utför igän, ned genom snår och moras, i sjungande hast. Nere vidstranden låg en båt bunden, den löste vallaresvännen, med några årtag var han vid andra stranden, och där stod jäntan i väntan.

De drevo omkring på sjön i sommarkvällen, för lösa åror, vind för våg. Bärgen stodo på ömse sidor och sågo ned på dem, skiftande i rött, insvepta i sol. Tallarna på topparna vaggade sakta sina kronor, men det var ej i sorg, det var som i stilla lycka, och himlen lyste klar och sol-röd mellan deras grenar, när de böjde sig mot varann över djupet. Och när de två i båten läto sina lurar spela samman äller sina röster smälta hop i en visa, då kom det svar från alla håll, då stämde ock de båda bärgen in med klingande solklara ekon, det var en harmoni i dur av dallrande ljusa toner, det var en skimrande röd skymning över bärg och skog, ett drömmande, susande liv inne i vildmarken.

Ty skogen och bärgen, de kände väl med i de två ungas fria, fyllda längtan!VINTERFÅGLARVINTERFÅGLAR

I

Jag har sett fåglar längta...

En kall januaridag, med vid luft, med svanvita, svävande skyar och sol, sol.

Jag stod vid ett fönster i stora salen och tittade ut i snön. Där satt en halmkärve i en alm på rundeln, och en svart massa sparvar gjorde sig ett gott mål av den. De kvittrade och pickade, de slogos och togos, allt under spel och visslande, allt under lek och flygande. Det var ett liv i solen, det var en fröjd i luften blå.

Då hörde jag vägens snö knarra under steg. Det var en positivspelare som kom vankande, han satte ned instrumentlådan utanför fönstret och började veva. En svartmuskig italienare, med rimfrost i det svarta skägget, med lata, likgiltiga ögon.

Det var Marseljäsen, som skrällde fram ur det gamla nötta spelvärket. Det var frihets-hymnen, som blivit intvingad i det klanglösa träet som i ett fängelse och nu kved därinne, kvedoch gnällde och skriade. Ovanpå det fängslet stod ett annat, en bur med fåglar i, darrande och ruggiga av köld.

Det var då, jag såg fåglar längta. Den första tonen från positivet slog ned i halmkärven som en bösskula, i en blink voro sparvarna skingrade, med ett vingslag voro de därifrån, uppflugna på takåsarna äller i träden, försvunna och gömda i skogen. Det var fyra ögon som följde dem — längtande ögon, förtvivlade ögon, med en dallrande dröm om sol och blå luft speglad på ytan, med en stor, svart fågelsorg i sina djup.

Så slängde positivspelaren buren på ryggen, och om en stund hörde jag frihetshymnen kvida från granngården.II

Jag har sett fåglar drömma...

En silvergrå vinterdag, med jämnmulen himmel över trädtopparna, med vit skymning i snåren. Furornas grenar hängde orörliga, och snön föll sakta, i lugn, enformig rytm. Allt var grått, silvergrått.

Jag skidade djupt i skogen, det var blidväder, skidorna gledo trögt och det var tungt att andas. Allt sov i grådunklet, där andades ej ett liv i tystnaden, där fanns ej spår av ett levande väsen.

Det blev kvavt att knoga genom drivorna, det var som skulle jag själv smälta in i allt det grå- Björkarna, de stodo spensliga och sköra, kvistvärket som ett filigransarbete av silver, och snön mellan grenarna som bomull, gråvit bomull. Och själva granarna, de saftgröna, fingo som en dimma kring kronorna, ett silverflor över barren. Grått, entonigt, kvalmigt grått, silvergrått.

Då kände jag som en läskande klunk vin genom blodet — rött, kyligt vin. Jag såg upp, och jag såg några domhärrar rädda flaxa mellan träden, som röda bollar rullade de bland flingorna. Det blev liv i stillheten, färg i grådiset.Jag stannade, och de satte sig åter i träden, de sutto där som stora prunkande blommor på de silvriga grenarna.

De måste ha suttit på samma sätt innan jag kom och skrämde upp dem ur dvalan, suttit så länge, lika orörliga och tysta. De sutto väl där och drömde röda drömmar i den grå skymningen, drömde röd förgyllning över allt silvret, rött vin i allt det vattengrå. De sutto där i drömfylld dvala vintern om, de granna hanarna — medan honorna, de sammetsbruna, de fylliga starka, strövade kring i skogen för födan. Stundom kommo väl också de hit in i skymningen, då förde de med sig håvor och läckerheter, och till gengäld gavs dem de rödes purpurfägring, gavs dem dröm-marnes röda bröst att vila vid, drömmarnes röda älskog att domna vid — —

Medan skymningen låg silvertyst i snåren och snön föll, i lugn, enformig rytm.GRANAR OCH FURORGRANÅR

Ovanom Svartvikens gruvor, på vägen till Kristtjärnsbärget, ligger Vintermossen, strax till höger om Myrbo, torpet. Vildskogen står mörk runt kring, men den glesnar närmast mossen, och där växer den prisade grandungen,

som långliga tider skänkt traktens barn de vackraste och mäst eftersökta julgranarna.

De stå där tätt, dock ha de nog svängrum att åt alla håll breda ut sina rika, yviga grenar. De äro en hel familj, äller snarare ett helt folk, där finnas unga, saftiga med ljusgröna toppskott, där finnas kraftiga medelålders, de skjuta mäktigt mot höjden, där finnas ståtliga åldringar, de ha allvarets mörka färg och gråsprängt skägg av lav. Veka ynglingagestalter stå där och växa, spänstiga, viga; smärta flickkroppar stå där och drömma, smidiga, slanka. Men alla ha de harmoniska, fulländade former, fagra, finbildade lemmar.

De stå där i tystnaden, de leva ett enformigt liv i lugnet. Och dock ett lyckligt liv. De älska lugnet, de ha vant sig vid stillhetensblida oföränderlighet, bärget där nordan, Krist-tjärnsbärget, skyddar dem mot alla stormar och våldsamma omvältningar, de ha vuxit sig fast där i den gamla stenbundna marken där deras fäder multnat. De ha nog saft där bland stenarna till livets uppehälle, de ha nog plats där vid randen av mossen att sträcka ut sina rötter till säkert fåste, att breda ut sina grenar symmetriskt och behagligt, att sträcka på lemmarna och känna sig leva i solen. De ha det gott.

De stå där i sin undangömda vrå av världen och befatta sig aldrig med vad som händer och sker därutom skogen, bortom bärgen. Det är endast sällan en vind förirrar sig hitin i skymundan, de gå högre, susa över granarnas toppar uppför bärget där nordan. Och sänka de sig stundom ned till mossen och flyga de sjungande genom kronorna, då får deras sång en annan klang än därute, den formar sig efter granarnas tankar, den brusar entonigt och stilla, sjunger urgamla visor, täljer tusenår a sagor.

Det är endast ett som stör skogens lugn, endast ett som kastar undran i trädens drömmar, som tänder en liten gnista av liv och strid och tvivel i granarnas hälgdagsro.

Varje år vid vintersolståndet, alltid vid vintersolståndet, nalkas människoröster genom skogens tystnad. Bjällror klinga genom stillheten, medar knarra mot snön. Då veta granarna, vad tiden är liden, och de rysa — några av dem skola gå bort, skola ryckas bort ur lugnet därinne, bort från släkt och vänner — varthän, varthän ... De fråga och undra, men intet svar.

En blid morgon höras de första olycksbådande ljuden, en morgon med ljum, grå skymning, med flygande flingor som lägga sig lätt och mjukt kring barren och kring stammens fot. En bjäller-låt klingar nere i skogen. Den stiger, den skär genom stillheten. Där går en ilning genom stammarna — vems tur är det nu — är det jag, är det du ... Så klinga skratt, så ropa röster. Män nalkas ur snåren, med hästar och slädar äller med kälkar, med sågar och yxor. De stanna vid grandungen, de gå in bland träden, de granska dem från topp till tå — den duger — den är bättre — här har jag en grann en — de pröva, de välja. Och när de valt var sin, då sätta de yxan till roten — då hugga de till...

Hela dungen skälver till vid dånet, det går som en suck genom kronorna, när de utvalda falla, när oifren störta till marken. Och när de lastas på slädarna och kälkarna och glida bort, in i skogen, ned mot dalen, stå de skonade och undra.

De stå där och spörja. Yart gå de, vart gå de? Hurudant är det därborta, därutanför skogen? Skola de leva ännu, fast de slitits bort från sina rötter, fast de mistat sitt fäste i jorden? Skola de planteras om i en annan jord — i en saftigare, rikare mark? Skola de leva i glans, ett nytt liv

— äller dö de, dö de så snai’t yxan sättes till roten...

Det brusar som en vind genom kronorna — det är granarnas tankar, de brytas och strida, de slunga sig mot varann och slå ned varann, ett liv, en kamp. Alla grubbla de på samma gåtor, alla ge de sitt svar. Yåra värmer äro döda, säger ett gammalt gråskägg, en gubbe med fårad panna, med vist allvar i sina mörka drag — de äro stoft, som våra fäder skola de multna i jorden till näring åt kommande släkten. — Yåra vänner skola leva, säger en annan, han är ung, men han har en sträng, hård växt, en fattig, torr krona

— men de skola leva i kvidan och jämmer, deskola kastas i den eviga elden, brinna skola de till evigt straff ... Ånej, det är ej sannt, viskar en tredje, en ung kvinna med spenslig stam — jag har sett det i en dröm, våra kära

skola leva, leva i ljus och glädje, de skola klädas till fäst, skola skina som solar, barnafröjd skall stråla kring dem, de skola leva i ljus och i salighets sky, till evig tid ... Kanske, säger en fjärde — äller kanske skola de klädas av sin bark och sina grenar, skall deras kärna, deras stam bära segel och fladdrande vimplar i storm över vida hav . ..

Det susar, det sjuder, av spörjan och strid. Och när de sista bjällrorna förklingat, när kampen tystnat och lugnet åter slutit sin sövande famn kring dungen, stå granarna ännu och undra.

Men där är aldrig någon av de bortgångna som kommit åter med lösningen på gåtan.FUROR

Däruppe i Ljusnarsbärgen, i skogen nedanom Salboknös, växte en gång mina härrliga tallar, mina .stolta, härrliga tallar.

Deras likar funnos ej i hela bärgslagen. Aldrig har jag i våra stora, vilda skogar sett sådana höga, kraftiga stammar, aldrig ett sådant högt och dock milt majestät.

De hade sina rötter i moraset nedanom Salboknös, strax ovan det där fallet som kallas Älgfall — du kan se det härifrån, det lyser brunt nu om sommaren bland all grönskan, de bränna torv där om våren, då stiger röken blå över bärget, och elden flammar praktfullt röd mot barrskogens mörkgröna bakgrund.

Härre Gud, sådana vårkvällar däruppe under de susande tallama! Jag har legat på rygg där i gräset, mina blickar ha vandrat genom kronorna upp i vårkvällens obestämda, färgmatta himmel, men mina tankar ha stannat i kronorna, ha drömt sig kvar i deras underliga tonande, ha satt sig där på en gren och lyssnat, halft gömda av barren, halft dövade av barrdoft och kådånga.Luften låg så lätt över dalarna, det dallrade blått, tunnt blått över skogarna. Det doftade svagt ur skymningen, vårens spröda, florlätta vällukter. Solnedgången var ett siden med matt guldglans, en liten ljum skiftning i rött, ett par smala, orörliga strimmor av moln, som veck i sidenet, äller som enkla volanger av silvertråd. Allt luftigt, fint, blitt. Som en flickdröm...

A, denna tystnad! Där är längtan, men där är ej lidelse. Där är trånad, men den har ej mål, den vilar i sig själv, njuter av sin egen ovisshet, av sitt smekande halvdunkel. En trånad som ler — den har intet visst föremål, bryts ej av aningen om något oupphinneligt, är ett leende barn. Och den tror — vet ej om något bättre bortom bärgen, tror på lyckan där i dalen, på livet där i dunklet. Hör — det spelar en fiol någonstädes i skymningen — i någon björkdunge i dalen--

Hör — drillarna stiga, de bäras upp mot höjden av en vindfläkt, de leka i vecken på hans vita mantel, och så sväva de upp genom luften och veta det ej själva.

Jag hade knappt förstått dem helt förr än den kvällen, mina tallar i höjden. Men då ... Vinden kom flygande med jämna, ljudlösa vingslag, han satte sig i den högsta furans topp och strödde ut fioltonema i kronorna runt kring. De tumlade ned bland grenarna, de lekte ett ögonblick ännu i barrvärkets gömslen, så tystnade de som förskrämda och somnade där i kronornas mörker ... Vinden lyddes, och när han ej hörde dem mer, mumlade han i undran — och då kom det en sång till svar från tallarna, en gnolad sång, som sakta höjde sig till ord, en susning som blev till ett brusande ...

Jag såg upp mot dem, och jag kände dem.De stodo där med raka, oböjliga stammar, deras bark var grov och hård, men den skiftade i röd-gult, en varm, kraftig färg. De stodo där som jättar — ej ammsagornas jättar vilka minsta pojke skämtar ikull, men min längtans jättar som äro gudar. Olyckliga gudar, detroniserade av tiden — ensamma furstar, maktlösa, utan land och rike. Men kronor buro de, rika kronor dem kvällssolen förgyllde. Och högt buro de sina hjässor — i lugnet stodo de orörliga med blick och tanke långt bort över de fjärmaste bärg-murarna, men i stormen skakade de sitt yviga hår, då sleto de i sina rötter som för att rycka sig loss ur den torra, karga marken och kasta sig ut i rymderna — de sträckte sina seniga jättearmar mot höjden, de knöto sina knotiga händer mot dalen ... Och de talade, de gnolade i vinden.

Tro mig, det var en själ i den sången. I små i dalen, sjöng den. Vad viljen I med ert löje — vad yren I om er lycka? I sägen er längta, I skryten med eder trånad. Härrligare är skogens längtan på bärgen, skönare en ensam furas trånad i höjden. Men skogens längtan är tungsint, är bottenlös. I buskar på marken, I krypande småväxta! I

viljen suga saften från oss, I gnagen våra rötter. Kanske skola de lossna en dag. Kanske skola vi då växa upp i molnen, svinga bort med molnen. Då skolen I undra, I dvärgar — —

De mumlade, och det var en ensamhets hat i mumlet, de gnolade, och det var en ensamhets sorg i tonerna. En stolt, stark sorg, som ej begär någon ljusning och ej tål beklagande. Som grubblar över livet och med likgiltighet ser mot hösten, mot förintelsen.

Och faller tyst, utan en suck ... Jag såg hur de föllo, tallama.Det var en vinterdag, i tidig morgontimma spände jag skida på fot och gled ut över dalens vita ängar.

Solen sov ännu under ett grått, tjockt täcke av moln, och ##från täcket föllo fina, vita dun i lätta hopar. Ängarna lågo gråvita, skidorna lämnade knappt spår i skaren. Stundom hördes under mig ett dovt brakande — det var en osynlig ränna som slog upp under den hårda ytan, och det gav en fläkt av äventyr åt den friska stämningen, som när man fardas över oprövad is.

Mitt närmaste mål var en härrgård i dalen. Granhult hette den, och där skulle jag sammanträffa med min följesvän till skogen. Han, härren över markerna, hade timmersågare däruppe i bärgen, och ärendet var att se till dem.

Vi stego saktafuppför sluttningen, det blev solsken och blå himmel, blev gulddagrar över snön mellan snårens djupblå skuggor. Vi gledo utefter en bäck — hans porlande hördes under snötaket som djupt, djupt ur jorden. Längs med hans grunda fåra i snön löpte ett rakt spår av tassar — räven hade smugit fram där, med ljudlösa fjät i tystnaden. På ett ställe hade han grävt ett hål i snön — han hade hört bäckens sång därnere, hade undrat över detta enda ljud i tystnaden ...

Skogen glesnade, vi nådde en äng på branten. Ovanom den växte en gles dunge lövträd, det var ungbjörkar och sälg och rönn. Även här syntes spår, de voro stora och vitt kringspridda, och en manshöjd från marken var barken avskalad från rönnarna. Älgarna hade varit här, de hade gått fram här helt nyss, köttet i stammarna var fuktigt och friskt, de hade stått här bland ungträden och sett ut över dalarna, dessa nordan-skogarnas livsstarka, tungsinta fauner, de hade

stått här och lyssnat och drömt--

Men dungen blev skog, ungträden växte och grånade, och rönnarna blevo furor. Vi vandrade uppåt, uppåt genom skogen, vi började på avstånd höra yxhuggen. Småningom dånade de allt mindre dämpat, trängde skarpare genom stillheten. Yi närmade oss —

Då hördes ett susande, filande ljud, entonigt som från en maskin, äller som en humlas surrande. Det kom från höger, det svarade från vänster. Det lät som en trött vind, vilken satt därinne i buskarna och lyssnade till sina jämna andedrag. Så blev det tyst — han höll andan — och efter ett ögonblick kom ett brus genom luften, ett dån som från ett plötsligt lössläppt vattenfall, äller som från en mumlande folkmassa. Ett litet vitt moln svävade upp över kronorna, — så ett brakande, som från en tänd raket — och allt åter tyst. Det var en av skogens jättar som föll.

Vi hade stannat för att lyss, vi åkte vidare. Runt omkring genljödo yxorna, här och där lyste mot snön och furugrönskan röda, skymtande fläckar

— karlarnas vtröjor och yllevästar.

Och åter glesnade skogen — fallet nedanom Salboknös låg framför oss. Jag stod som fast-frusen i drivan — a, det var ju mina tallar som fälldes, mina jättar i Ljusnarsbärgen! — —

Tysta gingo vi där bland arbetsfolket, som gjorde sitt värk stumt och mekaniskt — de voro vana att dväljas i skogen, voro väl smittade av skogens stumma allvar. Runt omkring lågo de fallna, här läto två män sågen gräva sig in i det friska, saftiga köttet, där höggo två andra de seniga lemmarna bort från jättekroppen.

Och där, längre bort — sågen går, stammen vacklar, två karlar skjuta på, så skynda de sigundan, gömma sig bak

snår och stammar. Och så faller han — långsamt, majestätiskt. Han segnar ned, kronan gör en båge i luften, rak, oböjd faller han — där går som en skälvning genom buskar och småträd på marken, som likt en flock gatpojkar trängt sig hop kring honom

— det går som en splittring av fasa genom alla osynliga, sovande kryp i jorden, som gnagt hans rötter — nu faller han, men nu hämnas han ock, nu faller han, men han krossar ock er i sitt fall, I dvärgar, ungträden brytas, grenar knäckas, det knastrar och knakar i riset under snön, han krossar allt som står i vägen, han sjunker i snön, han ligger där rak, oböjd, stark i döden! —

De funnos ej mer, mina härrliga tallar däruppe i Ljusnarsbärgen. Och tysta vände vi åter mot dalen.JULSTÄMNINGARJULSTÄMNINGAR

I

Där drager ett vilt följe genom skogen.

Kväll är det, mörk, stjärnklar vinterkväll. Himlen står djupblå över skogar och bärg, ej ett moln, endast stjärnor som gnistra och flamma, stjärnor i alla ljusets nyanser, stjärnor tusen sinom tusen.

Men här nere bland snår och furor vilar mörkret. Det ligger svart inne mellan de täta granarna, det förtunnas en smula och blånar och ljusnar i gläntor och korsvägar, och stundom åtskiljes det skarpt av en knippa ljus, när en stuga passeras. Men det är milslångt mellan stugorna här uppe i finnmarken, vägen går obanad genom skog och moras, över mossar och kärr, och endast några steg framför en tycks den försvinna i det villsamma, ogenomträngliga mörkret.

Och här, bland snår och furor, vilar även tystnaden. Livet med sång och skratt och solsken, lundarnas spelande liv, har lagt sig i ide under granarnas valv och bäckarnas istak, sänktsig i tung dvala under snöns förtrollande täcke, det där dövar och förstelnar... Livet är signat till sömns av köld och skymning. Tystnaden har redan många solvarv bott här inne i skogens mörker.

Då är det en kväll vid solståndstiden, en mörk, stjärnklar kväll, när det lider mot jul och aningar om hälgfrid och lättjans glädje ligga i luften. Röster höras i skogen — klingande bjällror, höga skratt ljuda dämpade långt bort. Livet rör sig i sömnen, reser sig i mörkret, lyssnar och vaknar till hälften — det prasslar i tuvor och enbuskar, ett torrt björklöv faller rasslande mot snön, bäcken mumlar under isen. Och närmare komma rösterna, hårdare klinga bjällror och skratt.

En rad slädar glider raskt vägen fram. Det är stora kolryssar, svartare än mörkret, stora, starka hästar draga dem, stora, grovlemmade karlar köra dem. Allt är svart i mörkret, och allt ser större ut än i klara dagsljuset, mörkret gör karlarna till jättar, hästarna till vidunder. Men jättarna äro inga andra än Vildmossarna, kolkörarna däruppifrån socknens nordligaste utbyggder, vildskogens sotiga söner.

Ett vilt följe. Nu stundar det mot jul, nu är sista foran gjord dit ner till värket, hej, låt oss leva! Hårda skratt tumla ur kraftiga strupar

— en kvickhet blixtrar till någonstädes, ingen vet var, den sprider sig som en löpeld, och skrattet följer den som en smattrande skyttesalva. Och granarna stå mörka och undra... Äller en visa stämmes upp av en grov bas — det blir ett ögonblicks tystnad, så hugga flere i, det skräller i alla tonarter, orden dansa kring pdumpigt och kraftigt som i träskor och förskinn, här och där ett skratt, då visan blir mer än vanligt vågad — och gubbarna gnola med mellan blossen ur snuggorna,tömlyckorna falla i takt på hästarnas ångande länder, stundom kommer en tom butälj susande förbi öronen, ingen vet vem som kastat den. Och tallarna stå tysta och lyssna...

Nu syns det nog att namnet »Vildmosspoj-karna» inte är ett tomt ord. Vintern om köra de sina kol till värket där nedom byn, fram och åter och åter och fram, i samma sakta lunk, med samma buttra, slödystra vardagsmin. Men denna dag få de liv. Ögonen spela när de hinna byn på hemvägen med tomma ryssar och likviden på fickan. Nu stunda juluppköpen — för hela hälgen måste man proviantera, kommer ej mer till bebygda trakter förr än på nya året. Bodarna fyllas, kolryssarna lastas — med säckar och paket, med kläder och föda. Det var för kroppen — så

till krogen, det blir för själen. Det rinner i törstiga strupar, det rinner som vatten, och allt hetare brinna ögonen, allt rödare lyser ett leende i de kärva dragen. De rostade tankemaskinerna smörjas, de börja arbeta, det är ett prat och ett larm

— de förslöade närverna kittlas att vakna, deras tal blir till sång, den entoniga bjällerlåten blir till virvlande melodier, och stjärnorna de dansa, och mörkret det blir rött, det blir skimrande, solvarmt rött över snö och sotsvarta vägar.

Då stampa hästarna av hemlängtan, gnägga och vrenskas. Folk från byn samlar sig runt omkring för att bese avfärden. Det är ett svart vimmel i skymningen. Ett hojtande och skrattande — och färdknäppen tas, de kasta sig huvud-stupa i slädarna, och så i väg, i vild karriär, för lösa tömmar, hit och dit slänga de smalspåriga fordonen, bjällrorna spela i virvlande takt, kamparna fnysa.

Den långa raden slingrar sig genom dalen. Än glimma stuguljusen tätt utefter vägen. Möteren vägfarande, hälsas han med mustiga välönskningar — som skrämd av spöken makar han sig så långt åt vägkanten som möjligt. Kvällen mörknar hastigt. När de i halft sken hinna skogen, där den sakta klättrar upp för sluttningen, vilar mörkret villsamt och ogenomträngligt mellan stammarna.

Men den vägen hitta kamparna själva. Det bär hemåt, till en varm spilta och en tapp hö, till en efterlängtad vila efter månaders enformiga släp. Tysta låta de hovarna kasta undan vägstyckena. Småningom bemäktigar sig tystnaden även körsvännerna. Mörkret svartnar kring dem, sinnena domna. Jättarna sjunka ned i hörnen av de rymliga ryssarna, med tömändan omedvetet omsluten av vanten, med skinnmössan neddragen över öronen*. I drömmar sjunka de, medan det bär mot hemmet däruppe i socknens nordligaste utbygder, mot kojorna däruppe i Finnmarkens vildskog, där hälgen bidar med skön sömn och dåsig vaka utan arbete, med mat för kroppen och rus for själen, med hälgfrid och lättjans glädje, fjärran från människor och liv.

Och skogen står svart kring dem, mörkret vilar tätt där inne, endast upplyst av en snabbt slocknande gnista, när meden skrapar mot en sten

— tystnaden sover djupt därinne, endast avbruten av bjällrornas jämna, entoniga melodi.n

Det lider mot jul.

Jag ligger halvvaken i nattens tystnad, som väntar snö. Staden sover runt omkring. En tung sömn, en kort, drömlös dvala mellan arbetets långa, tärande timmar, mellan höstens stormar.

Det är en sådan natt den första jultanken kommer. Den första fläkten av längtan efter hälgens ro i skogarna, efter det gamla hemmets blåa stillhet. Det är i denna väntande tystnad, de första juldrömmarna börja dansa för halv vakna sinnen — dansa som de fallna löven därute i folk-tomma parker.

Som brokiga löv — blekgula, gyllenröda, purpurblodiga. Tystnadens omärkliga andedrag är den vind som låter dem dansa.

De äro fulltecknade med gamla sagor och syner från land och skog. I spridda drag berätta de hur det är däruppe mellan bärgen en sådan höstnatt, när det lider mot jul och jorden under tystnad väntar snö.Däruppe i skogarna är mörkret tjockare än annorstädes. Där är natten längre, stillheten mer hemlighetstyst. I tunga, våta massor hopa sig bladen mellan tuvorna. Som avklädda manne-quiner stå björkarna med smala, knotiga grenar och se frusna ut. Blott ett ensamt löv har här och där glömt sig kvar som en lössliten flik av klänningen. Mellan dem skjuta rönn och vide upp sina spjut, raka och vassa. Fanstänger, från vilka man ryckt bort duken.

Endast barrträden leva. Men det är intet saftigt sommarliv — en svart och torr grönska. Granarna likna fattiga landsortsaktörer, som i spelad stolthet drapera sig i gamla slitna togor. Skrumpna och utmärglade äro tallarna, ha endast trasor att skyla sin nakenhet med. Och enarna krypa in i klyftor och snår, förkrympta och skygga som spökrädda barn.

På de slingrande skogsstigarna hörs aldrig en vandrares steg. Äro de upptrampade av män-niskofot, röjda av

människohand? Äller äro de trolltyg och huldresvek? Utan början, utan slut. Banade för att villa ynglingen som förlorat rätt kosa, utlagda som snaror att fånga människosjälar åt trollen, åt mörkret. Igänväxta av snår, svinnande i dunkel. Till synes utan mening och mål...

Hu, de svarta snåren! Det prasslar och viskar. Är det ett torrt löv som faller — äller är det frasandet av kläder? En bit näver, som för en svag vindfläkt slår mot stammen — äller ljudet av händer, som slås ihop?, En rägndroppe, som tillrar ned i det torra gräset, äller steg i tuvorna

— steg av fötter, som likna människors...

Intet fast, intet visst, väsengestaltat. Endast mörka massor med växlande, dimmiga konturer, endast skuggor, i alla nyanser av svart. Himlenär osynlig. Den skall väl finnas någonstans däruppe, men mörkret skymmer den.

Hu, den hemska tystnaden. Vad väntar skogen på? Varför ligger jorden så dödsstill, varför jagar ej en vind skyarna i luften och löven på marken? Vad bida träd och tuvor, vad vänta furor och fjäll?

Snö, snö — snart komma de, flingorna, endast tyst, tyst!

Då ser jag ett ljus springa fram ur mörkret. Hu, är det en fackla i bärget, äller är det ett irrsken över kärret därborta, där älvorna lära hålla till? Jag ser mig om — och då ha de gulnade löven, som berättade om höstnatten i skogen, flugit sin väg och mina drömmar skiftat gestalt. Som gråskäggiga tomtar i röda luvor trippa de kring min bädd, beskäftiga och mysande.

Som tomtar med friska kinder och små pigga ögon under buskiga ögonbryn. Med grå knäbyxor och dinglande tofsar i toppmössorna. Med gullspännen på skorna och lyktor i de små starka händerna.

De trollades väl fram ur det där ljuset, jag såg springa fram ur natten. Jag ser det nu stråla från deras lyktor genom min kammares mörker. Strålarna fladdra och skifta, de samla sig och bilda färgrika tavlor från dal och by. Som om tomtarna hade en kamera med växlande bilder, till vilka de viska en belysande täxt — tomtarna, mina drömmars gestalter.

Jag ser en stor gård med vit manbyggnad och röda uthuslängor, där skogen slutar. Jag hör höstvinden vina i trädgårdens nakna kronor, tjuta i fönstren och virvla upp sanden på gård ochgångar. Inifrån stallet hör jag en tyst gnägg-ning — tomtarna äro väl där, kanske ge de gamla Dockan hö. Det är sen kvällstimma, husen ligga mörka och tillbommade. Endast ur ett vindsfönster på ena gaveln skiner ljus ut över äppelträd och törnrossnår.

Där är jungfruburen, där är julklappsvaka. Jag smyger mig över vinden, med ljudlösa steg, jag slår ett dundrande slag på dörren — jag hör skrik och viskningar därinne, så öppnas dörren och jag släppes motvilligt in.

— Var har du varit så länge, Sven i Rosengård? säger en jänta med stora ögon och slank gestalt.

— Jag haver varit i byen, kära syster min! svarar jag högtidligt.

Tépannan ångade på fotogenköket, rastlöst gingo nålarna runt kring bordet, det pratades och skrattades. Jag hade med mig sigarrätter, de rökte allesamman, det smakade väl ej särdeles bra, men det var så lustigt. Och höstvinden pep i fönstren.

En av jultidningarna hade kommit till vår landsända samma dag, det var den första, jag hade tagit med mig den från byn. Nu läste jag högt ur den, det var en historia om mörkret, en saga där långt, långt utifrån stora världen, det var en kvinna som steg fram ur mörkret till att vinnas av den hon trånat efter, men solen bländade henne, hon drogs åter in i mörkret, till att förgås. Det var ett liv som drog genom våra tankar däruppe i natten, ett sky drag genom våra lugna juldrömmar. Och vinden tjöt och suckade i fönstren, och mörkret stod därutanför, det tryckte sig tätt till rutan, det såg in på oss med tusen ögon, med svarta, svarta ögon--

Och natten skrider. Huset börjar vakna, detrör på sig i kök och kammare. Nere på gården vandra mörka figurer med lyktor. Snart är det liv och rörelse. Steg och röster. Eld i spisen, kaffet på! Det ryker ur bryggstugan, dit samlas de mörka skepnaderna och plötsligt hörs därifrån ett gällt, skärande skrik — det är julskinkan och korvarna och grisföttema ... Och så krypa natt-vakerskorna till kojs, och det ljusnar.

I samma ögonblick äro de gråskäggiga tomtarna i sina röda luvor försvunna. Jag ligger åter i mörker och tystnad. Staden sover — endast mina tankar äro vakna. De gnola och dansa. Som flingor av vitaste snö fladdra de kring min huvudgärd.

Som de första fina flingorna, lättare än fjärilar, vitar§ än vita rosor.

A, är det redan jul? Ja — jag är ju hemma. Jag ilar fram på skidorna genom min gamla kära, allvarliga furuskog. Jag glider över tuvor och stenar, jag hukar ned mig under grenar som digna av snö. Utför går det! Jag känner mig i stånd att slå ett rekord — synd att jag ingen har att tävla med. Jag skulle kunna följa Nansen genom Grönland — synd att den här skogen inte är någon terra incognita för mig. Jag har ju för längesedan upptäckt alla hennes innersta gömslen och vildmarker!

Och vore det ej så, hade jag inga gamla bekanta, som hälsade mig välkommen. Där ha vi riddarborgen; det vill säga, den var under sin glansperiod endast en torpstuga, men nu, som ruin, skulle den kunna föreställa vilken riddar-borg som hälst. Och här stå ännu mina två älskande i trogen omfamning — en gran och en

Skog.

11björk, med grenarna tätt slingrade om varann. Och sannerligen har inte en hel ny generation vuxit upp runt omkring dem, både smågranar och ungbjörkar! Den där gossen skulle till och med kunna duga till julgran. Men en sådan har väl Stora Erik, rättarn, redan hämtat.

Skogen glesnar. Därnere!.. Som en pil skjuter jag utför sluttningen. Snön yr om öronen ...

Så rullar sig den ena tavlan efter den andra upp för mina halvvakna sinnen, infattade i ramar av flingorna.

Julaftonen ser jag, med klappar och julbock, med grenljus och gran — det var en gran det, till taket räckte hon och grannt som en drottning var hon klädd. Och vackert sjöngo värserna på hennes stora karameller i rött silkespapper:

Amor träffar med den vassa pilen

Båd vid Mälarns strand och djupa Nilen —

eller:

Akta dig för kärleks falska snara,

Snart du skall dess dystre fånge vara —

Ölet skummar i den stora silverbägaren — med en silverslant och årtalet 1790 i botten — gröten och lutfisken ånga. Det är en underlig gröt, den gömmer livets lycka djupt i sitt inre i form av en bittermandel, och den ätes under recite-randet av hymner — improviserade hymner i denna stil:

Gröt med socker och kanel kunde smaka en kamel

och i denna:

Gröten gömmer lyckans mandel — när skall jag väl få min andel?Och Sten Massa går laget runt, och ute slå flingor mot rutorna. —

Julnatten ser jag — med stjärnklar rymd, med blå skymning i skogarna. Där inne firas också jul, det är en tyst fäst, det är en glad, hög andakt, ett heligt livsfullt allvar. Björkarna stå som silverkandelabrar i månskymningen, i dem som växa högst upp på bärgen, hänga stjärnorna som skimrande vaxljus i alla färger, blå, röda, gula. Och barrträden, de äro julgranar allesamman — även de bära stjärnor som ljus på grenarna, snön ligger mjuk som bomull över barren, rimfrosten blänker som silverpapper, klippt i fina mönster, och de bruna kottarna dingla som stora frukter.

Och därnere i dalen — vilket spel av färger, vilken karnaval av lågor! På sluttningen ligger kyrkan, breda ljusknippen strömma ut ur de höga fönstren. Kring henne sluter sig som en krans av lyktgubbar — det är ljus och

lampor i dalens alla gårdar, ty julnatten skall intet fönster stå mörkt. Och mot henne röra sig långa rader av lågor från alla håll — det är slädarnas facklor och bloss, de svänga och virvla, de slockna och flamma till igän, de glida snabbt mot det gemensamma målet, och där slunga de sig alla i famnen på ett väldigt bål, som böljar under himmelens mörker.

Jag dricker nattens skönhet med alla sinnen

— jag känner doft av brinnande ljus och av sprakande ved, jag hör unga jungfrurs klingande stjärn-klara sopraner dallra över mörkrets och stillhetens orgelackord, och mot det blå mörkret, mellan de fladdrande lågorna och ljusen ser jag flingorna sväva, sväva som vita änglar--

A, den drar förbi mig, hela hälgen, dag efter dag, ända till tjugondag Knut, då julen dansas ut.Då samlas bygdens ungdom för sista gången, då trådas virvlande slängpolskor, då väves vadmal och då går flickan i dansen med rödan gullband!

Tills slutligen granen plundras och flyttas ut i en driva på gården — att stå där naken och leva på minnena.

Då är det tid att skiljas och fara var och en till sitt. Hästarna frysa nog där ute. Kölden biter igenom täckena och viker ej ens för kuskarnas nävar, som vilja jaga bort honom med bond-brasor. Nå, godnatt då — och tack!

Så klingar bjällerlåten hän i mörkret.

Flingorna passa på och sväva in genom den öppnade porten. Där, i förstugans värme, smälta de och försvinna.

Men ännu sedan jag somnat i stadens tysta natt, dansa de första juldrömmarna för mig — som min hemskogs gyllenröda löv, som min barndoms mysande tomtegubbar, som min hemlängtans fina, flygande flingor ...